

สัญญารับทุนอุดหนุนการวิจัย
สัญญาเลขที่ ว.๓๒๑ / ๒๕๖๐

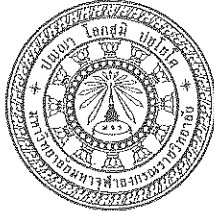
รหัสโครงการ MCU RS 610760321

ระหว่าง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้ให้ทุน

กับ ดร.ศิริโรจน์ นามเสนา ผู้รับทุน

สิ้นสุดวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐

สัญญารับทุนอุดหนุนการวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สัญญานี้ทำขึ้น ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อยุธยา เลขที่ ๗๙ หมู่ที่ ๑ ถนนพหลโยธิน ตำบลลำไทร อังเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ เมื่อวันที่ ๑๖... เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ระหว่าง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดย รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป เป็นผู้รับมอบอำนาจตามหนังสือ มอบอำนาจ ลงวันที่ ๙ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เป็นผู้บริหารสัญญาและโครงการจนกว่าจะแล้วเสร็จ ซึ่งต่อไปในสัญญานี้จะเรียกว่า "ผู้ให้ทุน" ฝ่ายหนึ่ง กับ ดร.ศรีวิภาช นามขันธ์ ตำแหน่ง อธิการบดี เลขประจำตัวประชาชนของผู้รับทุน ๓๖๐๐๓ ๐๐๒๒๘๐๓๔ อายุ ๕๒ ปี สัญชาติ ไทย ที่อยู่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ถนนพวงทอง ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐ ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า "ผู้รับทุน" อีกฝ่าย หนึ่ง โดยผู้ให้ทุนมีวัตถุประสงค์จะส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการ แก้ปัญหาที่สำคัญของมหาวิทยาลัยหรือนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศ จึงได้จัดสรรเงินอุดหนุนการวิจัย เพื่อ ดำเนินการวิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์แห่งสัญญานี้

คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจึงได้ตกลงกันดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ผู้ให้ทุนตกลงให้ทุนและผู้รับทุนตกลงรับทุนอุดหนุนการวิจัยเรื่อง "การจัดการ แหล่งโบราณคดีในจังหวัดนครสวรรค์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ" ซึ่งในสัญญานี้ เรียกว่า "โครงการ" ตั้งแต่วันที่ ๑ เดือน ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๓๐ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็น จำนวนเงิน ๑๕๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนห้าหมื่นบาทถ้วน)

ข้อ ๒ ผู้รับทุนจะต้องดำเนินการวิจัยตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์และข้อตกลง พร้อมส่งร่าง รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์แก่ผู้ให้ทุน ภายในวันที่ ๓๐ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐

ข้อ ๓ การเบิกเงินอุดหนุนการวิจัยจากผู้ให้ทุน ผู้รับทุนมีสิทธิเบิกเงินอุดหนุนการวิจัยเป็นราย งวดจากยอดเงินตามข้อ ๑ ดังนี้

งวดที่ ๑ จ่ายให้เป็นเงินไม่เกินร้อยละ ๔๐ ของวงเงินอุดหนุนการวิจัยในโครงการ คือจำนวน ๖๐,๐๐๐ บาท (หกหมื่นบาทถ้วน) ภายในสามสิบวัน หลังจากวันลงนามในสัญญารับทุนอุดหนุนการวิจัย และ ผู้รับทุนกรอกรายละเอียดโครงการวิจัยในระบบบริหารจัดการงานวิจัยแห่งชาติ (NRMS) เรียบร้อยแล้ว

งวดที่ ๒ จ่ายให้เป็นเงินไม่เกินร้อยละ ๓๐ ของวงเงินอุดหนุนการวิจัยในโครงการ คือ จำนวน ๔๕,๐๐๐ บาท (สี่หมื่นห้าพันบาทถ้วน) โดยผู้ให้ทุนจะจ่ายให้ภายหลังจากผู้รับทุนได้ส่งรายงาน ความก้าวหน้าการวิจัย ตามแบบที่ผู้ให้ทุนกำหนด จำนวน ๕ ชุด พร้อมซีดีหรือดีวีดีจำนวน ๑ แผ่น ภายใน สี่เดือน นับจากวันลงนามในสัญญา โดยรายงานดังกล่าวได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ผู้ให้ทุนแต่งตั้งแล้ว ซึ่งต้องไม่เกินสามสิบวันและผู้รับทุนจะต้องกรอกรายละเอียดรายงานความก้าวหน้า โครงการวิจัย (ฉบับแก้ไข) ในระบบบริหารจัดการงานวิจัยแห่งชาติ (NRMS) เรียบร้อยแล้ว

[Signature]

[Signature]

งวดที่ ๓ จ่ายให้เป็นเงินไม่เกินร้อยละ ๓๐ ของวงเงินอุดหนุนการวิจัยในโครงการ คือ จำนวน ๔๕,๐๐๐ บาท (สี่หมื่นห้าพันบาทถ้วน) โดยผู้ให้ทุนจะจ่ายให้ภายหลังจากที่ผู้รับทุนได้ส่งรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ตามแบบที่ผู้ให้ทุนกำหนด จำนวน ๓๐ ชุด พร้อมซีดีหรือดีวีดี จำนวน ๑ แผ่น และผู้รับทุนกรอกรายละเอียดโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ในระบบบริหารจัดการงานวิจัยแห่งชาติ (NRMS) เรียบร้อยแล้ว และได้นำเสนอผลงานวิจัยในระดับชาติหรือนานาชาติ หรือได้ตีพิมพ์ในวารสารที่อยู่ในประกาศคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.) หรือตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมระดับชาติที่ได้นำเสนอสภาสถาบันอนุมัติและจัดทำเป็นประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไป และคณะกรรมการประจำสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์อนุมัติแล้ว ซึ่งต้องไม่เกินหกสิบวัน

ในการจ่ายเงินอุดหนุนให้แก่ผู้รับทุนแต่ละงวด ผู้ให้ทุนจะจ่ายเงินแก่ผู้รับทุนโดยตรง ผ่านบัญชีธนาคารของผู้รับทุน

ในกรณีที่ผู้ให้ทุนหรือผู้รับทุนเห็นว่า โครงการซึ่งได้ดำเนินการเสร็จสิ้นโดยครบถ้วนตามข้อ ๑ นั้น อาจดำเนินการพัฒนาอย่างใดอย่างหนึ่งต่อจากโครงการเดิม ซึ่งการดำเนินการเพิ่มเติมดังกล่าวนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือเกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ให้ทุนหรือผู้รับทุนมีสิทธิ ยื่นข้อเสนอเพิ่มเติมให้แก่คู่สัญญาเพื่อดำเนินโครงการให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องตามที่ทั้งสองฝ่ายจะได้ ตกลงกันต่อไป

ข้อ ๔ เอกสารแนบท้ายสัญญาดังต่อไปนี้ให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา

ภาคผนวก ๑ แบบเสนอโครงการวิจัย ประกอบการของงบประมาณอุดหนุนงานวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ เรื่อง “การจัดการแหล่งโบราณคดีในจังหวัดนครสวรรค์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ” จำนวน ๑ ชุด ..... แผ่น

ภาคผนวก ๒ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือสำเนาทะเบียนบ้าน จำนวน ๑ ชุด

ภาคผนวก ๓ สำเนาบัญชีเงินฝาก ธนาคารทหารไทย จำนวน ๑ ชุด

ภาคผนวก ๔ สำเนาบัตรประจำตัวพยาน จำนวนคนละ ๑ ชุด (ถ้ามี)

ข้อความใดในเอกสารที่แนบท้ายสัญญานี้ ที่ขัดแย้งกับสัญญา ให้ใช้ข้อความในสัญญานี้ และในกรณีที่เอกสารแนบท้ายสัญญาขัดแย้งกันเอง หรือมิได้ระบุไว้ ให้ผู้ให้ทุนเป็นผู้วินิจฉัย ผู้รับทุนต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ให้ทุน

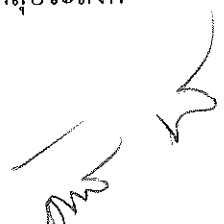
ข้อ ๕ ผู้รับทุนจะต้องเริ่มดำเนินการตามแผนการวิจัยที่ระบุไว้ในโครงการทันที นับแต่วันลงนามในสัญญานี้ หากผู้รับทุนมิได้ดำเนินการภายในสิบห้าวันนับจากวันลงนามในสัญญา ผู้ให้ทุนมีสิทธิยกเลิกสัญญาได้

ข้อ ๖ ผู้รับทุนได้ทราบและเข้าใจระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศและคำสั่งของผู้ให้ทุนซึ่งมีอยู่ในขณะที่ทำสัญญานี้โดยตลอดและจะปฏิบัติตามระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศและคำสั่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับดำเนินการโครงการนี้ซึ่งมีผลใช้บังคับในปัจจุบันและที่จะออกใช้บังคับต่อไปในภายหน้าโดยเคร่งครัด ผู้รับทุนจะต้องรับผิดชอบแต่โดยลำพังต่อการละเมิดบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือสิทธิใด ๆ ในทรัพย์สินทางปัญญาของบุคคลภายนอกซึ่งผู้รับทุนนำมาใช้ปฏิบัติงานวิจัยตามสัญญานี้

ข้อ ๗ ผู้รับทุนต้องควบคุม กำกับดูแลและใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ พร้อมจัดเตรียมเอกสารบัญชีและหลักฐานการใช้จ่ายเงินเพื่อให้ผู้ให้ทุนสามารถตรวจสอบได้ทุกโอกาสโดยผู้รับทุนจะต้องใช้เงินทุนซึ่งได้รับจากผู้ให้ทุนตามสัญญานี้เพื่อดำเนินการในโครงการนี้เท่านั้น

ในกรณีที่เกิดปัญหาซึ่งต้องพิจารณาว่าการดำเนินการของผู้รับทุนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามวรรคแรกหรือไม่ ผู้ให้ทุนจะเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด

ข้อ ๘ ผู้รับทุนต้องดำเนินการวิจัยด้วยตนเองโดยจะไม่จ้างงานวิจัยทั้งหมด หรือบางส่วนใน สัญญานี้ ไปจ้างช่วงอีกต่อหนึ่ง เว้นแต่ได้รับความเห็นชอบจากผู้ให้ทุน

ข้อ ๙ ผู้รับทุนจะทำการวิจัยหรือจัดให้มีการวิจัยด้วยความวิริยะอุตสาหะให้สำเร็จได้ผลตาม ความมุ่งหมายของผู้ให้ทุน หากมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงผู้ร่วมวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัยหรือ รายละเอียดสำคัญอย่างใดอย่างหนึ่งในโครงการวิจัยที่ได้แจ้งไว้สัญญานี้ ผู้รับทุนจะต้องได้รับความเห็นชอบ เป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ให้ทุนก่อนจึงจะเปลี่ยนแปลงได้

ข้อ ๑๐ ระหว่างดำเนินโครงการตามสัญญานี้ หากมีปัญหาหรือกรณีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุใด ๆ อันเนื่องมาจากความผิดหรือความบกพร่องของฝ่ายผู้ให้ทุน หรือพฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่ผู้รับทุนต้อง รับผิดชอบตามกฎหมายซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการตามโครงการที่กำหนดในสัญญานี้ได้ ผู้รับทุน จะต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร ให้ผู้ให้ทุนทราบทันทีที่มีปัญหาดังกล่าว เพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ปัญหา หรือขออนุมัติขยายเวลาดำเนินการ

ถ้าผู้รับทุนไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามความในวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าผู้รับทุนได้ละสิทธิเรียกร้องใน การที่จะขยายเวลาทำงานออกไปโดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น เว้นแต่กรณีเหตุเกิดจากความผิดหรือความ บกพร่องของผู้ให้ทุน ซึ่งมีหลักฐานชัดเจนหรือผู้ให้ทุนทราบอยู่แล้วตั้งแต่ต้น

การอนุมัติขยายเวลาดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้อยู่ในดุลพินิจของผู้ให้ทุนที่จะพิจารณา

ข้อ ๑๑ ผู้รับทุนมีหน้าที่ส่งรายงานการวิจัยแก่ผู้ให้ทุนตามรายการดังต่อไปนี้

๑๑.๑ ส่งรายงานความก้าวหน้าการวิจัย ตามแบบที่ผู้ให้ทุนกำหนดภายในเวลาสี่เดือน นับจากวันลงนามในสัญญา จำนวน ๕ ชุด พร้อมซีดีหรือดีวีดี จำนวน ๑ แผ่น ถึงสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และผู้รับทุนกรอกรายละเอียดความก้าวหน้าโครงการวิจัยในระบบบริหารจัดการงานวิจัยแห่งชาติ (NRMS) เรียบร้อยแล้ว เพื่อให้ผู้ให้ทุนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้ให้ทุนให้ความเห็นชอบ เมื่อได้รับความเห็นชอบ แล้วให้แจ้งแก่ผู้รับทุนทราบ เพื่อดำเนินการต่อไป

๑๑.๒ ส่งรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ พร้อมทั้งบทคัดย่อภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ และสรุปผลการวิจัยตามแบบที่ผู้ให้ทุนกำหนด ก่อนวันสิ้นสุดสัญญา จำนวน ๕ ชุด พร้อมแผ่น ซีดีหรือดีวีดี จำนวน ๑ แผ่น ถึงสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และผู้รับทุนกรอกรายละเอียดโครงการวิจัยฉบับร่าง สมบูรณ์ ในระบบบริหารจัดการงานวิจัยแห่งชาติ (NRMS) เรียบร้อยแล้ว เพื่อให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้ให้ ทุนให้ความเห็นชอบ เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วให้แจ้งแก่ผู้รับทุนทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

๑๑.๓ ส่งรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ พร้อมทั้งบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และสรุปผลการวิจัยตามแบบที่ผู้ให้ทุนกำหนด จำนวน ๓๐ ชุด พร้อมซีดีหรือดีวีดี จำนวน ๑ แผ่น ถึง สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และผู้รับทุนกรอกรายละเอียดโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ในระบบบริหารจัดการ งานวิจัยแห่งชาติ (NRMS) เรียบร้อยแล้ว เพื่อเสนอคณะกรรมการประจำสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์พิจารณา อนุมัติรายงานการวิจัยฉบับนั้น เมื่อได้รับอนุมัติแล้วให้แจ้งแก่ผู้รับทุนทราบ

๑๑.๔ ส่งหนังสือรับรองการตีพิมพ์ในการนำเสนอผลงานวิจัยในระดับชาติหรือ นานาชาติ หรือการตีพิมพ์ในวารสารที่อยู่ในประกาศคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.) หรือตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมระดับชาติที่ได้นำเสนอสภาสถาบันอนุมัติและจัดทำ เป็นประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไป ถึงสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อดำเนินการเบิกเงินอุดหนุนการวิจัยงวด สุดท้าย เมื่อได้รับอนุมัติแล้วให้แจ้งแก่ผู้รับทุนทราบ

รายงานฉบับสมบูรณ์ให้ระบุข้อความที่หน้าปกว่า “ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” และให้มีตราของผู้ให้ทุนปรากฏอยู่บนหน้าปกด้วย

ในกรณีที่ผู้ให้ทุน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายพิจารณาเห็นสมควรให้ผู้รับทุนแก้ไข เปลี่ยนแปลงหรือดำเนินการอื่นใดเพิ่มเติม ผู้รับทุนจะต้องดำเนินการตามที่ผู้ให้ทุน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายกำหนด โดยผู้รับทุนจะต้องดำเนินการดังกล่าวให้แล้วเสร็จก่อนจึงจะอนุมัติเงินอุดหนุนงวดสุดท้ายได้

ข้อ ๑๒ ผู้ให้ทุนมีสิทธินำผลการวิจัยซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากดำเนินโครงการตามสัญญานี้ ไม่ว่าจะสำเร็จแล้วบางส่วนหรือที่สมบูรณ์ทั้งหมดแล้วไปเผยแพร่ในเอกสารสิ่งพิมพ์หรือสื่อใด ๆ หรือนำไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาทางวิชาการหรือใช้ประโยชน์ใด ๆ ได้

ข้อ ๑๓ ทรัพย์สินทางปัญญาในผลการวิจัยให้เป็นของผู้ให้ทุนแต่ผู้เดียว ส่วนการจัดสรรประโยชน์และการรักษาสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาให้เป็นไปตามระเบียบของผู้ให้ทุนสิทธิในการขอรับสิทธิบัตรหรือเอกสารแสดงสิทธิใด ๆ เพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งเป็นผลมาจากการวิจัยตามสัญญานี้ ให้เป็นไปตามระเบียบของผู้ให้ทุน

ข้อ ๑๔ ผู้รับทุนจะดำเนินการจัดซื้อหรือจัดจ้างทำพัสดุ จะต้องส่งใบเสนอราคาให้ผู้ให้ทุนพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว จึงจะดำเนินการจัดซื้อหรือจัดจ้างได้ ทั้งนี้รวมถึงการจัดทำพัสดุเพิ่มเติมในระหว่างการดำเนินโครงการที่มีได้ระบุไว้ในข้อเสนอโครงการ

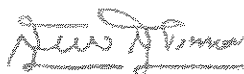
ผู้รับทุนจะใช้และบำรุงรักษาอุปกรณ์การวิจัยให้อยู่ในสภาพดี และยินยอมให้ผู้ให้ทุนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายตรวจสอบอุปกรณ์ที่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ให้ทุนได้ทุกขณะและทุกโอกาส ผู้รับทุนจะต้องจัดทำบัญชีแสดงรายการอุปกรณ์การวิจัยยื่นต่อผู้ให้ทุนพร้อมกับการส่งรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ตามข้อ (๑๑.๓) เมื่อมีการยุติการวิจัยรวมถึงการบอกเลิกสัญญา ผู้รับทุนจะจัดการกับอุปกรณ์การวิจัยให้เป็นไปตามที่ผู้ให้ทุนกำหนด

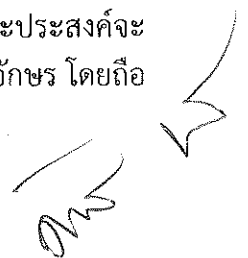
ข้อ ๑๕ การที่ผู้รับทุนจะนำผลการวิจัยตามสัญญานี้ ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วนเผยแพร่ในเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ใดหรือสื่อใด ๆ หรือในการสาธิตแก่สาธารณชนไม่ว่า ณ ที่ใด ให้ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้รับทุน แต่ทั้งนี้ ผู้รับทุนจะต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ให้ทุนและปฏิบัติตามเงื่อนไขจึงจะเผยแพร่หรือสาธิตได้ การอนุญาตของผู้ให้ทุนไม่เป็นเหตุให้ผู้รับทุนหลุดพ้นจากความรับผิดชอบต่อความเสียหายใด ๆ ที่เกิดขึ้น กรณีที่ได้รับอนุญาตให้มีการตีพิมพ์ ผู้รับทุนจะต้องลงข้อความไว้ที่ปกนอกว่า “ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” และข้อความว่า (ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) อยู่ในปกใน พร้อมกับให้มีตราของผู้ให้ทุนปรากฏอยู่บนหน้าปกด้วย

ในกรณีที่ผู้รับทุนประสงค์จะนำผลงานอันเนื่องมาจากโครงการนี้ไปใช้ในเชิงพาณิชย์หรือในการใด ๆ อันก่อให้เกิดรายได้หรือผลประโยชน์ตอบแทน ผู้รับทุนจะต้องดำเนินการตามที่ผู้ให้ทุนกำหนด และได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ให้ทุนก่อน

ข้อ ๑๖ ในกรณีที่ผู้รับทุนละทิ้งงานวิจัย หรือไม่ปฏิบัติตามสัญญาข้อใดข้อหนึ่ง ให้ผู้ให้ทุนแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรแก่ผู้รับทุนทราบเพื่อให้ปฏิบัติตามสัญญาภายในระยะเวลาที่กำหนด หากผู้รับทุนไม่ปฏิบัติตาม ผู้ให้ทุนมีสิทธิบอกเลิกสัญญาโดยทันที และผู้รับทุนต้องยุติการดำเนินการวิจัย พร้อมคืนเงินอุดหนุนการวิจัยทั้งหมดหรือบางส่วนตามที่ผู้ให้ทุนเห็นสมควร รวมทั้งดอกเบี้ยที่เกิดจากเงินทุนนั้น ตลอดจนอุปกรณ์การวิจัยทั้งหมดแก่ผู้ให้ทุนภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ผู้ให้ทุนได้แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้รับทุนทราบ

ในกรณีที่ผู้รับทุนไม่สามารถทำการวิจัยต่อไปได้ หรือไม่อาจทำให้แล้วเสร็จได้ และประสงค์จะขอยุติการวิจัยตามโครงการที่ได้รับทุน ผู้รับทุนต้องเสนอขออนุมัติต่อผู้ให้ทุนเป็นลายลักษณ์อักษร โดยถือว่าผู้รับทุนผิดสัญญาและต้องดำเนินการรวมทั้งรับผิดชอบตามความในวรรคหนึ่งด้วย

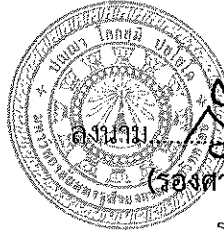

ข้อ ๑๗ กรณีที่มีค่าภาชีอากร ค่าธรรมเนียมการโอนเงิน หรือค่าใช้จ่ายอื่นที่เกิดขึ้นจากการได้รับเงินทุนอุดหนุนวิจัยตามสัญญานี้ และค่าใช้จ่ายใด ๆ ก็ตามที่เรียกเก็บโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐ ให้เป็นความรับผิดชอบของผู้รับทุนและไม่ถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่อยู่ในข่ายได้รับการสนับสนุนเงินทุนภายใต้สัญญานี้

ข้อ ๑๘ กรณีที่ผู้รับทุนไม่สามารถส่งมอบงาน และไม่สามารถปฏิบัติงานโดยครบถ้วนบริบูรณ์ให้แก่ผู้ให้ทุนภายในเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา ถ้าเลยกำหนดเวลาให้ผู้รับทุนขอขยายเวลาได้ ๒ ครั้ง ๆ ละ ๓ เดือน แต่ถ้าเลยเวลาขยายแล้วไม่สามารถส่งมอบงานได้ผู้ให้ทุนจะทำการปรับ ดังนี้ ๑) เลยระยะเวลา ๒ เดือนถึง ๑ ปี ผู้รับทุนยินยอมให้ผู้ให้ทุนทำการปรับในอัตราร้อยละ ๒.๕ % ของราคาโครงการ ๒) เลยระยะเวลา ๑ ปีขึ้นไป ผู้รับทุนยินยอมให้ผู้ให้ทุนทำการปรับในอัตราร้อยละ ๓.๕ % ของราคาโครงการ

สัญญานี้ทำขึ้นสองฉบับมีข้อความตรงกันทั้งสองฝ่ายได้อ่านและเข้าใจข้อความในสัญญานี้ตลอดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อพร้อมทั้งประทับตราไว้เป็นสำคัญในทุกหน้าของเอกสารต่อหน้าพยานของแต่ละฝ่ายและต่างเก็บไว้ฝ่ายละฉบับ

ลงนาม

ผู้ให้ทุน

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

ลงนามแทนอธิการบดี

ลงนาม

ผู้รับทุน

(ดร.ศิริรอง นามเกียรติ์)

หัวหน้าโครงการ

ลงนาม

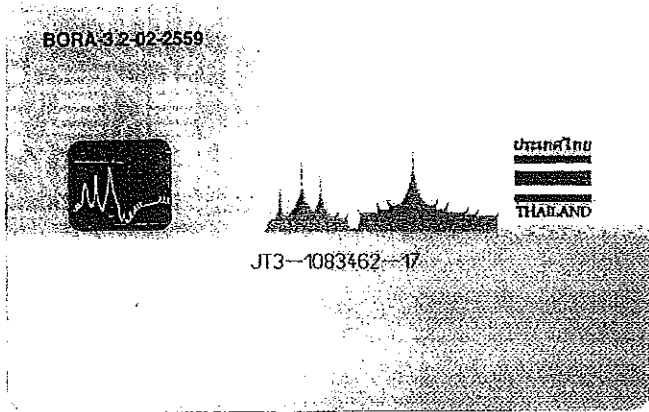
พยาน

(นายรัชชัย แยมปีว)

ลงนาม

พยาน

(นายธนนันท์รัฐ ประเสริฐศิลป์)

บัตรประจำตัวประชาชน Thai National ID Card
เลขประจำตัวประชาชน 3 6003 00528 63 8
Identification Number

ชื่อตัวและชื่อสกุล นาย ศิริโรจน์ นามเสนา
Name Mr. Sirirot
Last Name Namsena
เกิดที่ 20 พ.ย. 2517
Date of Birth 20 Nov. 1974
ศาสนา พุทธ

ที่ 555 หมู่ 5 ต.หนองปลิง อ.เมืองนครสวรรค์
จังหวัดนครสวรรค์

19 พ.ย. 2559 19 พ.ย. 2567
วันออกบัตร วันหมดอายุ
19 Nov. 2019 19 Nov. 2024
Date of Issue Date of Expiry

8001-03-11181548

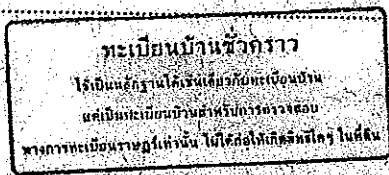
อนร ๕
ขอตัวบัตรประชาชน

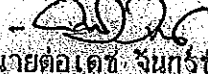
เลขรหัสประจำบ้าน 6001-074260-3   รายการเกี่ยวกับบ้าน   เล่มที่ 1
สำนักทะเบียน   อำเภอเมืองนครสวรรค์

รายการที่อยู่ 556 หมู่ที่ 5 ตำบลหนองปลิง
อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

ชื่อหมู่บ้าน **บ้านนายเหมรัฐ สวัสดิ์มณี**   ชื่อบ้าน นายศิริโรจน์ นามเสนา
ประเภทบ้าน **ทะเบียนบ้านชั่วคราว**   ลักษณะบ้าน ตึกเดี่ยว 1 ชั้น

วันเดือนปีที่กำหนดบ้านเลขที่ 16 พฤษภาคม 2557

ลงชื่อ นายทะเบียน
(นายต่อเดช จันทร์ขุ่ม)
วันเดือนปีที่พิมพ์ทะเบียนบ้าน 16 พฤษภาคม 2557

2

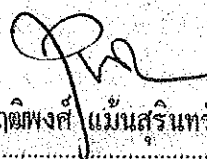
เล่มที่ 1   รายการบุคคลในบ้านของเลขรหัสประจำบ้าน 6001-074260-3   ลำดับที่ 1
ชื่อ นายศิริโรจน์ นามเสนา   สัญชาติ ไทย   เพศ ชาย

เลขประจำตัวประชาชน 3-6003-00528-63-8 สถานภาพ **เจ้าบ้าน**   เกิดเมื่อ 20 พ.ย. 2517

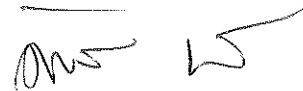
มารดาผู้ให้กำเนิด ชื่อ **ทองยอด**   3-6003-00528-54-9 สัญชาติ ไทย

บิดาผู้ให้กำเนิด ชื่อ **ลาภัย**   3-6003-00528-53-1 สัญชาติ ไทย

331749 หมู่ที่ 7 ต.หนองปลิง
อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์ เมื่อ 18 พ.ย. 2559

 นายทะเบียน
(นายพดดิพงษ์ แก้วสุรินทร์)

** ไปที่   นายทะเบียน

นายศิริโรจน์ นามเสนา

ระเบียบและข้อปฏิบัติของผู้ฝากเงิน

1. ผู้ฝากจะได้รับดอกเบี้ยตามอัตราและเงื่อนไขที่ธนาคารกำหนด
2. ในการถอนเงิน ผู้ฝากต้องนำสมุดคู่มือฝากมาแสดง และจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ไว้กับธนาคาร
3. ในการถอนเงินต่างสำเนียงาน ผู้ฝากต้องแสดงบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวข้าราชการ หรือบัตรประจำตัวอื่นๆ ของทางราชการด้วย
4. หากบัญชีไม่มีรายการเคลื่อนไหว และมียอดเงินเป็นบัญชีต่ำกว่าที่ธนาคารกำหนด ธนาคารจะหักเงินจากบัญชีเพื่อชำระค่าธรรมเนียมการรักษาบัญชี ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารกำหนด และธนาคารจะปิดบัญชี
5. เช็ค ครีพท์ หรือตราสารอื่นๆ ที่นำฝากเข้าบัญชี ธนาคารจะรับฝากไว้เพื่อการเรียกเก็บเท่านั้น การฝากเงินจะสมบูรณ์เมื่อธนาคารเรียกเก็บเงินตามตราสารดังกล่าวได้ และผู้ฝากจะถอนเงินที่นำฝากตามตราสารดังกล่าวก็ต่อเมื่อธนาคารเรียกเก็บเงินได้เรียบร้อยแล้ว
6. ยอดเงินในสมุดคู่มือฝากจะถือว่าถูกต้อง เมื่อธนาคารได้ตรวจสอบว่าตรงกันกับบัญชีของธนาคารแล้ว
7. กรณีผู้ฝากเปลี่ยนชื่อ ชื่อสกุล ที่อยู่ หรือสมุดคู่มือฝากสูญหาย จะต้องแจ้งให้ธนาคารทราบทันที
8. ผู้ฝากจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมข้อความและตัวเลขใดๆ ลงในสมุดคู่มือฝาก หรือโอนเปลี่ยนเมื่อ หรือเลิกเงินหนึ่งแผ่นใดของสมุดคู่มือฝากมิได้
9. ในกรณีที่สมุดคู่มือฝากสูญหาย ผู้ฝากจะต้องแจ้งให้ธนาคารทราบ และนำหลักฐานการแจ้งความต่อพนักงานเจ้าหน้าที่มาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ธนาคารทราบทันที
10. ระเบียบและข้อปฏิบัตินี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ โดยจะประกาศให้ทราบ ณ ที่ทำการของธนาคาร

TMB ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)
TMB BANK PUBLIC COMPANY LIMITED

สาขานนทบุรี-นครสวรรค์

บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ บัญชีเลขที่ 442-2-34458-2
Savings Account No.

ชื่อบัญชี นาย สิริโรจน์ นามเสนา
Account Name.

200-ออมทรัพย์

ผู้รับมอบอำนาจลงนามแทนธนาคาร
Authorized Signature

ท.ร. ๕
นาย สิริโรจน์ นามเสนา

Handwritten signature and date: 1/20/20

แบบเสนอโครงการวิจัย

เรื่อง

การจัดการแหล่งโบราณคดีในจังหวัดนครสวรรค์
เพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

The Archaeological Sites management in Nakhonsawan Province
:For The Buddhist tourism

โดย

ดร.ศิริโรจน์ นามเสนา และคณะ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

เสนอขอรับทุนอุดหนุนวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐

Handwritten signature and date: 1/20/20

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

แบบ ว-๑ ด

(ฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. ๒๕๕๔)

แบบเสนอโครงการวิจัย (Research Project)

ประกอบการเสนอของบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ตามมติคณะรัฐมนตรี

ชื่อโครงการวิจัย (ภาษาไทย) การจัดการแหล่งโบราณคดีในจังหวัดนครสวรรค์
:เพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

(ภาษาอังกฤษ) The Archaeological Sites management in Nakhonsawan
Province : For The Buddhist tourism

ส่วน ก : ลักษณะโครงการวิจัย

โครงการวิจัยต่อยอด

โครงการวิจัยต่อเนื่องระยะเวลา ๑ ปี ปีนี้เป็นปีที่ ๑ รหัสโครงการวิจัย.....

I ระบุความสอดคล้องของโครงการวิจัยกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) งานวิจัยมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายและกลไก การคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อควบคุมการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรม รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาระบบสิทธิบัตร การจดสิทธิบัตร และลิขสิทธิ์ภายในประเทศ โดยเป็นการวิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชน การสร้างเครือข่ายชุมชนในการสงวน อนุรักษ์และคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

II ระบุความสอดคล้องของโครงการวิจัยกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) งานวิจัยมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๕ การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ เพื่อการบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสมที่เข้าถึงประชาชนและประชาสังคมอย่างแพร่หลาย

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๑ วิจัยเพื่อการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ

แผนงานวิจัยที่ ๑.๑๓ การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาองค์ความรู้ คุณค่าทางภูมิปัญญา และ อัตลักษณ์ทางศิลปะ วัฒนธรรม หัตถกรรม และความหลากหลายของกลุ่มคน สร้างมูลค่าสู่การตลาดด้วยกระบวนการบนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ และลดช่องว่างทางเศรษฐกิจ

ส่วน ข : องค์ประกอบในการจัดทำโครงการวิจัย

๑. ผู้รับผิดชอบและหน่วยงาน ประกอบด้วย

1.1 ที่ปรึกษา

พระเทพปริยัติเมธี(ผศ.ดร.) รองอธิการบดีวิทยาเขตนครสวรรค์
999 หมู่ที่ 6 ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์
โทรศัพท์/โทรสาร.056-219999
E-mail: siritp-2501@gmail.com

1.2 หัวหน้าโครงการวิจัย

ดร.ศิริโรจน์ นามเสนา เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 3 6003 00528 638
สถานที่ติดต่อ วิทยาเขตนครสวรรค์ ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองฯ จังหวัด
นครสวรรค์60000
โทรศัพท์มือถือ 087-8486661 E-mail: namsena@hotmail.com

1.3 ผู้ร่วมวิจัย

ดร.สันติก มุงคุณ เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 3 4715 00141 098 สถานที่
ติดต่อ วิทยาเขตนครสวรรค์ ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองฯ จังหวัด
นครสวรรค์ 60000
โทรศัพท์มือถือ 080-1170802 E-mail: sinsuek2545@yahoo.com

1.4 ผู้ร่วมวิจัย

นายทวีศักดิ์ ชูมา เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 3 4715 00141 425 สถานที่
ติดต่อ มหาวิทยาลัยมหิดลวิทยาเขตนครสวรรค์ ตำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี
จังหวัดนครสวรรค์ 60000
โทรศัพท์มือถือ 086-9004492 E-mail: thaweesak007@gmail.com

1.5 หน่วยงานหลัก

วิทยาเขตนครสวรรค์ เลขที่ 999 หมู่ที่ 6 ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง
จังหวัดนครสวรรค์ 60000 โทรศัพท์ 056-219999 โทรสาร.056-219999

๒. ประเภทการวิจัย การวิจัยประยุกต์ (Applied Research)

๓. สาขาวิชาการและกลุ่มวิชาที่ทำการวิจัย สาขาปรัชญา

๔. คำสำคัญ (keyword) ของโครงการวิจัย

การจัดการ	(management)
การท่องเที่ยวเชิงพุทธ	(Buddhist tourism)
แหล่งโบราณคดี	(Archaeological Sites)
จังหวัดนครสวรรค์	(Nakhonsawan Province)

๕. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติด้านโบราณวัตถุโบราณสถานฯ มาตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๐๔ มีอนุสัญญาระหว่างประเทศ และทำสัญญากับบางประเทศเพื่อป้องกันการนำเข้า-ส่งออกโบราณวัตถุที่ผิดกฎหมาย เช่น โบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่เป็นหลักฐานความเป็นมาของประเทศชาติ ใครจะซื้อขายได้ก็เฉพาะสิ่งของที่เป็นสมบัติส่วนตัวที่ได้รับเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษผู้สร้างขึ้นมาเท่านั้น แต่กระนั้นก็ยังมีการซื้อขายโบราณวัตถุอันเป็นสมบัติของชาติกันอย่างกว้างขวาง มิได้เกรงกลัวอาญาของกฎหมายเลยวิธีเดียวที่อาจช่วยแก้ปัญหานี้ได้คือ กระตุ้นจิตสำนึกของคนให้มีคุณธรรมให้มีความรู้สึกผิดชอบที่จะร่วมแรงร่วมใจอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุของประเทศ ให้เป็นสมบัติวัฒนธรรมของบ้านเมืองมิใช่เป็นสมบัติส่วนตัว ทั้งนี้จะต้องรีบกระทำนับตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป เพราะพຽນนี้ก็อาจสลายไปเสียแล้วการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงพุทธจะต้องร่วมกันทำอย่างเร่งด่วนในภาวะท่ามกลางเศรษฐกิจฝืดเคือง คือ สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงพุทธระหว่างหน่วยงานภาครัฐ บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อร่วมกันส่งเสริมกิจกรรมในทุกวันสำคัญทางพุทธศาสนา ระดม ทรัพยากร ทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดนครสวรรค์ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เส้นทางคมนาคมการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ให้สามารถสนองต่อความต้องการ ของนักท่องเที่ยวได้ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปได้รู้จักมากขึ้น^๑ จึงเป็นภารกิจหลักที่นักวิจัยจะต้องปรับกระบวนการทัศนในการนำโบราณสถานที่มีอยู่ในชุมชนเปลี่ยนมามีส่วนร่วมในเชิงการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

โบราณคดีเหล่านั้น จัดเป็นกลไกการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม พร้อมถ่ายโอนสู่อนุชนคนรุ่นหลัง เพื่อเป็นประโยชน์ในการบ่งบอกคุณค่าทางวัฒนธรรมในชีวิตมนุษย์ แต่ในปัจจุบัน โบราณรุ่งเก่าถูกมองว่าเป็นของโบราณเก่าล้าหลัง ไม่ทันสมัย เรียนรู้ได้ยาก ดังนั้น อนุชนคนรุ่นหลังจึงไม่อยากจะสืบต่อโบราณคดีจากผู้หลักผู้ใหญ่ผู้เป็นปราชญ์ที่ทรงความรู้ ในส่วนของโบราณคดีท้องถิ่นเอง ไม่ได้จัดทำสื่อการสอนหรือการถ่ายทอดที่เหมาะสม ทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ของตนสู่คนอื่น จนในที่สุดก็สูญหายเมื่อโบราณคดีเหล่านั้นได้เสื่อมสลายไปแล้ว โบราณคดี (Archaeology) เป็นวิชาที่ว่าด้วยการศึกษามนุษย์ในอดีต ศึกษาประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมของกลุ่มคนต่าง ๆ ผ่านหลักฐานที่หลงเหลืออยู่ ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องใช้ ภาชนะดินเผา ซากสัตว์ สิ่งก่อสร้าง อาคารสถานที่ที่มนุษย์ได้สร้างและประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมา (man-made/artificial evidences) โครงกระดูกของมนุษย์รวมทั้งหลักฐานเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มนุษย์ได้ดัดแปลงเพื่อใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายทั้งในเรื่องการทำมาหากิน การอยู่อาศัย การผลิต การค้าขาย การประกอบพิธีกรรมต่างๆ การแสดง การละเล่น การแข่งขันกีฬา การทำงาน ศิลปะ การรักษาพยาบาล การฝังศพ และกิจกรรมอื่นๆ ในยุคสมัยต่างๆ ซึ่งอาจจะเก่าแก่ย้อนหลังตั้งแต่เมื่อหลายแสนปีก่อนเรื่อยมา^๒ การท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับประเทศเป็นอย่างมาก ถือเป็น

^๑ จุฑาภรณ์ หินซุยและคณะ "แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษาวัดประชาคมวนาราม อำเภอดงรักย้อยแอ็ด,(รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต:วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่นมหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๕๗, ๗๒ หน้า

^๒ สายันต์ ไพรชาญจิตร, การฟื้นฟูพลังชุมชนด้วยการจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์: แนวคิดวิธีการและประสบการณ์จากจังหวัดน่าน, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๑.

สิ่งสำคัญที่มีผลต่อกลไกการพัฒนาประเทศไทย การส่งเสริมการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ต่างๆ ซึ่งนำมาสู่การสร้างอาชีพ การจ้างงานทั้งใน ภาคการท่องเที่ยวโดยตรง และการจ้างงานในภาคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามมา เกิดการกระจายรายได้ ไปสู่ชุมชนและท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งในภาพรวมแล้ว จะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจ และมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนานั้น ถือเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการชมหรือสัมผัสสถาปัตยกรรมด้านศาสนา การท่องเที่ยววัด ศาสนสถาน และ สถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา รัฐบาลได้กำหนดให้การท่องเที่ยว ถือเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) โดย คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2552 เพื่อให้ทุกฝ่ายใช้รูปแบบในการช่วยกันผลักดันให้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศกลับฟื้นตัวได้ในเวลาอันรวดเร็ว ที่สุด ด้วยเหตุผลดังกล่าว กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬาจึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวในระยะเวลา 4 ปีระหว่าง พ.ศ.2555 -2559 โดยเน้นที่ประเภทแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ประเภทโบราณสถานโบราณวัตถุ และประเพณีวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้วางกรอบยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยเติบโต อย่างยั่งยืน โดยเน้นตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพ รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศที่ ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ประโยชน์ ทั้งต่อสถาบันครอบครัวและต่อสังคมโดยรวม โดยมี แนวโน้มการพัฒนาท่องเที่ยวจะเป็นไปในลักษณะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้มากขึ้น คือ นักท่องเที่ยวมี แนวโน้มที่จะเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากขึ้น ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ เห็นความสำคัญ ของขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดเด่นพิเศษ ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากขึ้น มีนักท่องเที่ยว จำนวนมากนิยมเดินทางไปวัด เพื่อร่วมกิจกรรมทางศาสนา การปฏิบัติธรรม ฯ ดังจะเห็นจากการ เดินทางเชิงพุทธศาสนาได้แพร่หลายไปในนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ซึ่งมักใช้เวลาวันหยุดเทศกาลโดยเฉพาะช่วงเทศกาลวันสำคัญทางศาสนาจะมีการ ถือนิสสัยปฏิบัติธรรม และประชาชนในท้องถิ่นบางส่วนได้สังเกตเห็นผลประโยชน์จึงเริ่มมีการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้อง หรือเข้ามาใช้พื้นที่ของวัดในการ ประกอบอาชีพดังกล่าวมากขึ้น^๙

การท่องเที่ยวจังหวัดนครสวรรค์ในปัจจุบัน นับได้ว่า เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ อันเป็นผลมาจากการที่จังหวัดนครสวรรค์ โบราณสถานไม่ได้เป็นมรดกโลก แต่เป็นเส้นทางผ่านที่สำคัญในเส้นทางท่องเที่ยวของภาคเหนือ ประกอบกับขีดจำกัดของการลงทุน จังหวัดนครสวรรค์มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ บึงบอระเพ็ด ถือเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดนครสวรรค์ มี ลักษณะเป็นเกาะอยู่กลางบึงน้ำขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีนกนานาชนิดโดยเฉพาะหน้าหนาวมีนกบินมาจากประเทศไซบีเรียนับแสนตัว เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจมีพันธุ์ไม้ต่างๆ รมรื่นในบึงมีปลาชนิดต่าง ๆ ชมรมมีคฤหบดีที่น้อยคอยอำนวยความสะดวก ตั้งอยู่ในพื้นที่ ๓ อำเภอกล่าวคืออำเภอเมืองนครสวรรค์ อำเภอชุมแสง อำเภอท่าตะโก มีศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์เป็นสถานที่ เคารพบูชาของชาวนครสวรรค์ ตั้งอยู่ในบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา ,วัดนครสวรรค์ วัดศรีวังค์ วัดวรนาถบรรพตเป็นต้น เป็นสถานที่ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาของจังหวัด

^๙ จุฑาภรณ์ หินซุยและคณะ “แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ:กรณีศึกษาวัดประชาคมวนาราม อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด,(รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต:วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่นมหาวิทยาลัยขอนแก่น),๒๕๕๗,หน้า ๒.

นครสวรรค์ ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองฯ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงพุทธ วัดจันเสนมณีโบราณคดีที่เกี่ยวข้องกับ พุทธศาสนาสัมัยทวาราวดีมีชมรมมัคคุเทศก์น้อย ตั้งอยู่ที่อำเภอตาคลี ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่บ่งบอก ด้านสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนา แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในกลุ่ม นักท่องเที่ยวทั่วไป เนื่องจากสาเหตุนี้จึงควรมีการศึกษาค้นคว้าเพื่อกำหนดแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงพุทธโบราณสถานในจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงพุทธอีกทั้งให้เป็น ประโยชน์กับบุคคลที่ต้องการข้อมูลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวเพื่อนำไปพัฒนากลยุทธ์และ เป็นแนวทางสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในจังหวัดนครสวรรค์ต่อไป

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาการจัดการ แหล่งโบราณคดีในจังหวัดนครสวรรค์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ก่อนที่แหล่งโบราณคดีเหล่านี้จะถูก ทำลายโดยการกระทำของประชาชนที่ปราศจากความรู้ความเข้าใจ โดยดำเนินการสำรวจศึกษา กระบวนการจัดการแหล่งโบราณคดี เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายและพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทาง ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียน นักศึกษา เยาวชน ตลอดจน ประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว ได้เกิดความรู้ความเข้าใจและความภาคภูมิใจ นำไปสู่ความ ร่วมมือร่วมใจที่ลุ่มลึกในการดูแลเสริมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงพุทธเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่บ่ง บอถึงความเจริญรุ่งเรืองของท้องถิ่นและประเทศชาติแบบมีส่วนร่วมให้คงอยู่สืบไป

๖. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

๑. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการแหล่งโบราณคดีเชิงพุทธจังหวัดนครสวรรค์
๒. เพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการแหล่งโบราณคดีเชิงพุทธจังหวัดนครสวรรค์
๓. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาแหล่งโบราณคดีเชิงพุทธกับการท่องเที่ยวจังหวัด นครสวรรค์

๗. ขอบเขตของโครงการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษากระบวนการจัดการแหล่งโบราณคดีทางหนังสือ งานวิจัย คำ- บอกล่า หรือจากเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งโบราณคดีความเป็นมาในมิติต่างๆ ของแหล่ง ท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์ ใน ๓ ด้านคือ

- ๑.ด้านกระบวนการจัดการแหล่งโบราณคดีเชิงพุทธ
- ๒.ด้านการพัฒนาเครือข่ายการจัดการแหล่งโบราณคดีเชิงพุทธ
- ๓.ด้านพัฒนาแหล่งโบราณคดีเชิงพุทธกับการท่องเที่ยว

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้มีส่วนสำคัญใน การศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

คัดเลือกจากประชากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ชุมชนรอบเขตโบราณคดี

แกนนำพระสงฆ์	๑๓	รูป
ตัวแทนผู้นำชุมชน	๑๓	คน
เครือข่ายการจัดการ	๒๔	คน
ตัวแทนนักท่องเที่ยว	๑๒๐	คน

ตัวแทนภาคธุรกิจ ๒๔ คน

รวม ๑๙๔ รูป/คน

ขอบเขตด้านพื้นที่ แหล่งโบราณคดีในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน ๒๔ แหล่งคือ

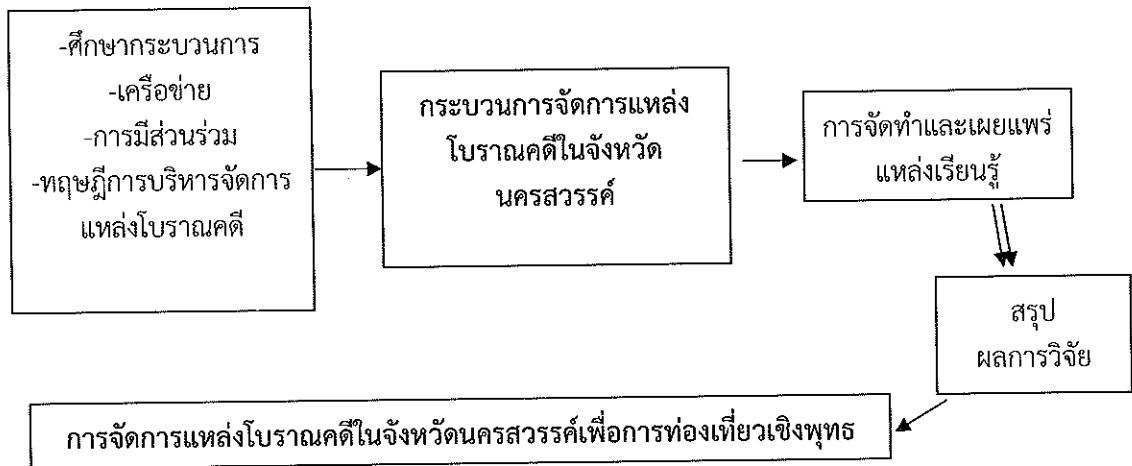
๑.อำเภอเมืองฯ จำนวน ๕ แหล่ง, วัดนครสวรรค์,วัดคีรีวงศ์,,วัดวรนาถบรรพต,วัดจอมคีรีนาคพรต, ,วัดศรีสวรรค์สังฆาราม

๒.อำเภอไพศาลี จำนวน ๔ แหล่ง เมืองอโยธยาวิ (เมืองอภัยศาลี), แหล่งโบราณคดีวัดโพธิ์ประสาธ,รอยพระพุทธรูปไพศาลี, พุทธสถานหลวงพ่อดำ

๓.อำเภอตากาลี จำนวน ๑ แหล่ง, แหล่งโบราณคดีจันเสน

๔.อำเภอบรรพตพิสัย จำนวน ๒ แหล่ง ดงแม่นางเมือง,เขาหน่อ-เขาแก้ว

๘. กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

๙. การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ (Information) ที่เกี่ยวข้อง

๑. แนวคิดการจัดการอนุรักษ์และพัฒนา

ความสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งโบราณคดี โดยสามารถสรุปให้เห็นได้เป็น ๒ ประเด็นคือ การอนุรักษ์ ได้แก่ การรักษา อนุสาวรีย์ รูปปั้นบุคคลสำคัญ รูปเคารพในศาสนา โดยมีแนวคิดในการอนุรักษ์คือ ทำให้มันคงถาวร ให้สมเกียรติที่เขาเหล่านั้นได้รักษาบ้านเมืองมาให้ลูกหลาน การอนุรักษ์พระพุทธรูปในประเทศไทย มีการระดมแนวคิดสามารถรวมได้ ๔ ด้าน คือ ๑) ในกลุ่มนักวิชาการ คิดว่าหากพระพุทธรูปคงอยู่เพียงไร ให้คงไว้เพียงนั้น ไม่ควรไปต่อเติมในส่วนที่ขาดหายไปแต่อย่างใด ๒) ในกลุ่มพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนมองว่า หากพระพุทธรูปชำรุดต้องทำให้สมบูรณ์ เนื่องจากเป็นศูนย์รวมศรัทธา ๓) แนวคิดนักวิชาการกึ่งพุทธศาสนิกชนทั่วไป มองว่า พระพุทธรูปเป็นหลักฐานสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ และโบราณคดี การจะอนุรักษ์ต้องมีขั้นตอน มีหลักเกณฑ์ ตามหลักวิชาการด้านอนุรักษ์ ๔) แนวคิดของนักวิชาการอื่นๆ มองว่า ให้ความเหมาะสมแต่ละรายการ โดยใช้

Handwritten signature

หลักรัฐประศาสนศาสตร์เข้ามามีส่วนในการอนุรักษ์^๔ ซึ่งในปัจจุบันสามารถจัดแบ่งทรัพยากรวัฒนธรรมออกเป็นประเภทต่างๆ ตามแนวทางการศึกษาด้านโบราณคดีและวัฒนธรรมชุมชน ได้แก่

๑. แหล่งโบราณคดี (Archaeological Site) หมายถึง สถานที่ที่เคยมีมนุษย์ในอดีตเข้าไปใช้ประโยชน์ในการทำกิจกรรมต่างๆ ในการดำรงชีวิตหรือกิจกรรมทางวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นการถาวร หรือเป็นครั้งเป็นคราว อาจจะมีสิ่งก่อสร้างหรือไม่มีสิ่งก่อสร้างก็ได้ เช่น พื้นที่เพาะปลูก คอกสัตว์ เหมืองแร่ โบราณ แหล่งผลิตเครื่องมือหิน แหล่งถลุงโลหะ บ่อเกลือและเตาต้มเกลือโบราณ สุสานฝังศพ โรงงานผลิตเครื่องถ้วยชามหม้อไห (แหล่งเตาโบราณ) โรงงานผลิตแก้ว หลุมดักสัตว์ ถ้ำและเพิงผาที่เป็นที่พักอาศัยหรือประกอบพิธีกรรมวาดภาพและฝังศพ ย่านตลาดเก่า โรงสีข้าว ฯลฯ ซึ่งในบริเวณแหล่งโบราณคดีมักจะมีหลักฐานที่เป็นวัตถุ สิ่งประดิษฐ์ของผู้คนสมัยโบราณ เช่น เศษเครื่องปั้นดินเผา ลูกปัด เครื่องมือหิน อิฐ กระดุกสัตว์ เปลือกหอย หรือชิ้นส่วนเครื่องมือเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมอื่นๆ อยู่ตามผิวดิน เป็นต้น

๒. โบราณสถาน (Ancient Structures) หมายถึง สิ่งก่อสร้างที่มีสภาพและใช้วัสดุทนงที่เกิดจากคนสร้าง สถานที่ธรรมชาติประเภทถ้ำและเพิงผาที่คนสมัยโบราณได้ดัดแปลงก่อสร้างต่อเติมเป็นอาคาร โรงเรือนเพื่อใช้ประโยชน์เป็นบ้านเรือนที่อยู่อาศัย เป็นศาสนสถาน สถานที่ประกอบพิธีกรรม โรงเรือนหรืออาคารที่ประกอบกิจการงานอาชีพ (บ้นหม้อ ทอผ้า จักสาน หล่อโลหะ ทำลูกปัด ดีเหล็ก ชำแหละสัตว์ ฯลฯ) ที่ประชุม บ่อน้ำ อ่างเก็บน้ำ เขื่อนกั้นน้ำ ถนน คู คลอง กำแพงเมือง ป้อมปราการ ท่าเรือ ป่าช้าเผาศพ สวนป่าสมุนไพร ศาลาท่าน้ำ ศาลาพักผ่อน โรงพยาบาล หอดูดาว พระเนียดจับช้าง อนุสาวรีย์ โบสถ์ วิหาร หอไตร กุฏิ เจดีย์ พระปรางค์ ต้นโพธิ์ ต้นไทร ต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ ศาลเจ้า ศาลผีต่างๆ เสาอินทขิล เสาเฝ้าบ้าน มัสยิด โบสถ์คริสต์ วัด-อินดู ปราสาทขอม คูก ตะแลงแกง เสาชิงช้าพราหมณ์ ฯลฯ ที่มีสภาพดีที่ไม่สามารถเคลื่อนย้าย

๓. วัตถุโบราณ (Ancient Objects) หมายถึง วัตถุสิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ ที่เกิดจากการประดิษฐ์ด้วยฝีมือคน หรือเกิดจากการดัดแปลงจากวัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติตามภูมิปัญญาความรู้ของคนในยุคสมัยต่างๆ เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตและเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม ทั้งด้านเศรษฐกิจ (การทำมาหากิน) การศึกษา (การอบรมสั่งสอน) การรักษาพยาบาลและป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ การประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อในวาระต่างๆ ของชีวิตเฉพาะบุคคล (เกิด - เจริญเติบโตใหญ่ - ป่วยไข้ไม่สบาย - หายจากโรค - มีโชคมีเคราะห์ - เปลี่ยนวัยได้คู่ครอง - และการตาย) และพิธีกรรมของกลุ่มคน ชุมชน และสังคม การค้าพาณิชยกรรม การอุตสาหกรรม หัตถกรรม การเดินทาง-ขนส่งและการสื่อสาร การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การขุดแร่ ถลุงโลหะ หล่อเครื่องมือ ทำเครื่องประดับ ดีเหล็กทำมีดพร้า อาวุธและเครื่องมือการเกษตร ทำเครื่องมือ/เครื่องประดับหิน ทำเครื่องมือ-ภาชนะ-เครื่องประดับแก้ว เครื่องมือจับและดักสัตว์กับสัตว์น้ำสัตว์ปีก เครื่องมือและผลผลิตในการปั่นด้าย-ทอผ้า เครื่องมือ/อุปกรณ์และผลผลิตในการปั้นหม้อ การสร้างเตาเผาถ้วยชาม เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำเกลือ จักสานภาชนะใส่ข้าวและพืชผัก ภาชนะตักน้ำ-ใส่น้ำ ภาชนะและอุปกรณ์ในการเตรียม-การปรุง-การถนอม-การแปรรูป-การบรรจุอาหาร เครื่องมือ/อุปกรณ์ในการสร้างงานศิลปะและชิ้นงานศิลปะประเภท แกะสลักไม้ แกะสลักหิน ภาพวาด ปูนปั้น หล่อโลหะ หนังสือ ศิลาจารึก คัมภีร์ใบลาน สมุดข่อย ปับสา ปับหลัน ฯลฯ ซึ่งวัตถุโบราณในที่นี้หมายถึงรวมถึง โบราณวัตถุและศิลปวัตถุ ตามมาตรา ๔ แห่ง

^๔ กรมศิลปากร, ทฤษฎีและแนวปฏิบัติการอนุรักษ์อนุสรณ์สถานและแหล่งโบราณคดี, เอกสารโบราณคดี หมายเลข ๑/๒๕๓๒, ๒๕๓๓. น. ๑๑๘-๑๒๓.

๑๓

พ.ร.บ. โบราณสถาน ฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ ที่ระบุว่า โบราณวัตถุ หมายถึง สิ่งหาปริมาตรที่ เป็นของโบราณ ไม่ว่าจะ เป็นสิ่งประดิษฐ์หรือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของโบราณสถาน ซากมนุษย์หรือซากสัตว์ ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของ สิ่งหาปริมาตรนั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี และ ศิลปวัตถุ หมายถึง สิ่ง ที่ทำขึ้นด้วยมืออย่างประณีตและมีคุณค่าสูงในทางศิลปะด้วย

ทรัพยากรวัฒนธรรมดังกล่าว ล้วนมีความสำคัญ จัดเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า และจัดเป็นทุน-ทางสังคมเชิงวัฒนธรรมที่ ทั้งคุณค่าและมูลค่าทางด้านต่างๆ เป็นเรื่องราวที่บอกเล่าอดีตที่สะท้อนมาถึง ภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นสิ่งที่สามารถนำมาจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อการ-ดำรงชีวิตของผู้คนสมัยปัจจุบันได้

ความสำคัญและประโยชน์ของทรัพยากรทางวัฒนธรรม

๑. เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันลำดับความเป็นมาของชุมชนและสังคม
๒. เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ (Identity) และเอกลักษณ์ของชุมชน ชาติพันธุ์ และสังคมในระดับชาติ
๓. เป็นวัตถุพยานแสดงศักยภาพของชุมชนในการดำรงวิถีชีวิตและการปรับตัวเข้ากับ สิ่งแวดล้อมและสังคมอื่นๆตามสถานการณ์และลำดับเวลาที่ผ่านมา
๔. เป็นทุนของชุมชน (Community's Capital) ที่สามารถนำไปจัดการให้เกิดประโยชน์ใน กระบวนการพัฒนาชุมชนทั้งทางด้านการศึกษา สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง การสาธารณสุข และกิจกรรมการท่องเที่ยว
๕. เป็นปัจจัยพื้นฐานของการศึกษาเรียนรู้และการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม ที่สามารถนำไปสู่ การสร้างสรรค์และการจัดประโยชน์ในสังคมรุ่นหลังได้

การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมโดยชุมชน

การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมโดยชุมชนนั้น จัดว่าเป็น กระบวนการหรือชุดของการกระทำ การใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีอยู่ตั้งแต่ในอดีตของชุมชน ซึ่งรวมเรียกว่า มรดก (Heritage) ซึ่งอาจเป็นแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เมืองและชุมชนโบราณ แหล่งเตาผลิต เครื่องถ้วยชามสมัยโบราณ วัฒนาอาราม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ รวมทั้งภูมิปัญญา ความรู้ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีปฏิบัติ ศาสนพิธี พิธีกรรมตามความเชื่อ เป็นต้น ที่ เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางโบราณคดีต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน หรือที่ชุมชนมีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งมีความมุ่ง หมายเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาคุณค่าระดับสูง หรือการพัฒนาทางจิตใจที่เป็นเป้าหมายสูงสุด ของการพัฒนาชุมชน ซึ่งการกระทำใดๆที่เรียกว่าการจัดการนั้นประกอบด้วยกิจกรรม ๗ เรื่องด้วยกันคือ

๑. การศึกษาวิจัยหรือการสร้างองค์ความรู้ (Resource Research) เพื่อให้เกิดความรู้ที่ แท้จริงเกี่ยวกับทรัพยากรทางวัฒนธรรมทั้งในเชิงกายภาพและคุณลักษณะทางนามธรรม ประวัติศาสตร์ ประโยชน์ใช้สอยในอดีต ศักยภาพคุณค่าและข้อจำกัดของทรัพยากรทางโบราณคดีนั้นๆต่อชุมชนปัจจุบัน ในระดับต่างๆ

๒. การประเมินคุณค่าและศักยภาพของทรัพยากรทางโบราณคดี (Resource Assessment and Evaluation) จะช่วยให้สามารถทราบข้อมูลรวบยอดของทรัพยากรทางวัฒนธรรม และโบราณคดีนั้นๆ ว่ามีคุณค่าทางด้านใดบ้าง และมีคุณสมบัติเหมาะสมต่อการตัดสินใจลงทุนลงแรง ดำเนินการใดๆต่อไปหรือไม่

๓. การสงวนและการอนุรักษ์ (Preservation) หมายถึง การคงไว้ซึ่งสภาพทางกายภาพ และคุณค่าของทรัพยากรทางวัฒนธรรมและโบราณคดี เพื่อประโยชน์ในการศึกษา การทัศนศึกษาหรือการท่องเที่ยวโดยใช้เทคนิควิธีการต่างๆตามความเหมาะสมในสภาพแวดล้อมของทรัพยากรวัฒนธรรมแต่ประเภทแต่ละแห่ง เช่น การเสริมสร้างความแข็งแรงของสิ่งก่อสร้างหรือวัตถุ การบูรณะ การจำลอง การทำเทียม เป็นต้น

๔. การดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรวัฒนธรรม (Resource Based Community Business) ซึ่งในปัจจุบันเป็นกิจกรรมที่ปฏิเสธไม่ได้ว่ามีความจำเป็นต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการ เนื่องจากเราอยู่ในกระแสการพัฒนาแบบทุนนิยมเสรี ที่มีการคิดเรื่องลงทุน-ขาดทุน-กำไร อยู่ตลอดเวลา แม้ว่าในกรอบคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนและแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงจะพยายามไม่ให้คิดเรื่องกำไร-ขาดทุนมากนัก แต่ในการจัดการจะต้องมีค่าใช้จ่ายตลอดเวลา ในระยะเริ่มต้นคงจะไม่มีใครเสียสละลงทุนลงแรงในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมโดยไม่มีทุนที่เป็นเงินหรือวัตถุสิ่งของได้เป็นเวลานานๆ ดังนั้นกิจกรรมเชิงธุรกิจจึงมีความสำคัญในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ซึ่งจะสามารถสร้างรายได้โดยการจัดพิมพ์หนังสือ เอกสาร ภาพ จัดทำของที่ระลึก ผลิตสินค้าเอกลักษณ์ของแหล่งโบราณคดีและชุมชนออกจำหน่าย การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการให้บริการนำชม เป็นต้น

๕. การเผยแพร่องค์ความรู้ ข้อมูล ประสบการณ์ให้แก่คนอื่นๆ ทั้งในและนอกชุมชน ถือว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้และให้การศึกษา อาจจะทำให้มีสิ่งพิมพ์หรือสื่อต่างๆออกเผยแพร่ โดยการจำหน่ายหรือให้เปล่าซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของกลุ่มคนที่จัดการ ในการจำหน่ายสื่อสิ่งพิมพ์ หรือข้อมูลต่างๆจะเชื่อมโยงกับการจัดการเชิงธุรกิจ

๖. การบังคับใช้กฎหมาย ข้อปฏิบัติ ข้อบัญญัติ (Enforcement) ซึ่งอาจจะเป็นข้อตกลงของชุมชน กลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ องค์กรประชาชน หรือข้อกำหนดที่กำหนดโดยรัฐก็ได้ แต่การบังคับใช้จะต้องดำเนินไปในรูปแบบที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และเป็นคุณต่อทั้งชุมชนและต่อทรัพยากรวัฒนธรรม

๗. การฟื้นฟู ผลิตซ้ำ และสร้างใหม่ (Resource Rehabilitation / Revitalization) เป็นการสร้างความหมาย คุณค่า และกำหนดบทบาทและหน้าที่ใหม่ให้กับทรัพยากรทางโบราณคดีที่อาจจะไม่ได้ทำหน้าที่ดั้งเดิมอย่างที่เคยเป็น (De-Functioned Resource) และมีการนำเอาทรัพยากรทางโบราณคดีนั้นมาปรับปรุงและพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์ในบทบาทใหม่ (Re-Functioning) เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาของชุมชน หรือสร้างประโยชน์ใหม่ให้กับชุมชน เช่น การฟื้นฟูประเพณี พิธีกรรมบางอย่างที่เคยปฏิบัติกันในสถานที่โบราณบางแห่งขึ้นมาเพื่อใช้เป็นวิธีการในการระดมพลังของชุมชนในการพัฒนาชุมชน หรือการนำเอาพระบรมสารีริกธาตุที่อัญเชิญจากกรุใต้พระเจดีย์หรือสถูปโบราณที่พังทลายไปประดิษฐานในพระสถูป พระเจดีย์ที่สร้างขึ้นใหม่ตามรูปแบบสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมดั้งเดิมที่พบ นอกจากนี้ยังมีการนำเอารูปแบบโบราณสถาน สัญลักษณ์ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแหล่งโบราณคดีต่างๆไปดัดแปลงเป็นตราสัญลักษณ์เพื่อการประชาสัมพันธ์ ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัด เครื่องหมายการค้า และตราประจำองค์กรต่างๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ในการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมและโบราณคดีนั้น มีวิธีการสำคัญที่ได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้เป็นกรอบในการทำความเข้าใจและอธิบายกระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม เรียกว่า 3E-Model ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม (Actions) ที่สำคัญ ๓ ส่วนด้วยกัน คือ

๑. กระบวนการเรียนรู้และการให้การศึกษา (E1-Education) เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงและการจัดการศึกษาที่เน้นการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในหมู่นักวิชาการ นักจัดการ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อความเข้าใจร่วมกัน หมายความว่า การใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเป็นวิธีการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องคุณลักษณะทางวิชาการ

๒. การสร้างสรรค์และประดิษฐ์นวัตกรรมในการจัดการ (E2-Engineering) หมายถึง การคิดค้นรูปแบบวิธีวิทยา (Methodology) และเทคนิควิธีที่เหมาะสม (Appropriate Technique /Technology) ในการจัดการด้านวิชาการหรือการศึกษาวิจัย (Research) ด้านการอนุรักษ์ (Conservation) การสงวนรักษา (Preservation) และรูปแบบการพัฒนา (Development Pattern) รวมไปถึงการสร้างเงื่อนไข (Conditions) กฎเกณฑ์หรือข้อบัญญัติ (Rules) และกฎหมาย (Acts) เพื่อใช้ในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนแก่ชุมชนทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ

๓. การบังคับใช้กฎระเบียบ (E3-Enforcement) หมายถึงการนำเอาเงื่อนไข กฎเกณฑ์ ข้อบัญญัติ และกฎหมายที่ชุมชนและสังคมกำหนดขึ้นร่วมกันมาบังคับใช้เพื่อคุ้มครอง ป้องกัน และเอื้ออำนวยให้กระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเป็นไปอย่างราบรื่นไม่สะดุดหยุดลงกลางคัน หรือไม่ถูกละเมิดให้เสื่อมค่าหรือเสื่อมสภาพไปด้วยเหตุอันไม่สมควร

การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมภายใต้กรอบปฏิบัติการ 3E-model ดังกล่าวข้างต้นอาศัยหลักการและวิธีการของการพัฒนาชุมชนที่เน้นเป้าหมายของการจัดการเพื่อให้ผู้คนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการได้พัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง ทั้งตนเองได้ คิดหาหนทางแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง มีความสุขกับการจัดการทรัพยากรนั้น และสามารถเผชิญกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้อย่างรู้เท่าทัน ไม่ตกเป็นเหยื่อของกระแสหรือสถานการณ์ที่ผู้อื่นสร้างขึ้น เพื่อผลประโยชน์ส่วนตน

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในภาคการเมืองแล้ว ก็พบว่า ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ก็ได้กำหนดแนวปฏิบัติที่เอื้อให้ชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิ์และอำนาจในการจัดการทรัพยากรทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นของตนเองได้ ดังที่ปรากฏในมาตรา ๔๖ ที่ระบุว่า “บุคคล ซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิ์อนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีต ประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ผลสืบเนื่องจากการผูกขาดการจัดการทรัพยากรทางประวัติศาสตร์และทาง โบราณคดีของภาครัฐ โดยที่ชาวบ้านและภาคประชาชนในทุกภาคส่วนไม่มีส่วน ร่วมในทุกระดับ ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิควิทยาการอย่างรวดเร็ว มีเครื่องมือและอุปกรณ์สมัยใหม่เข้ามา แทนที่เครื่องมือแบบพื้นบ้านพื้นถิ่นที่เคยใช้กัน มา ตลอดจนวัตถุดิบที่เคยใช้ในการก่อสร้าง สถาปัตยกรรม และการประดิษฐ์วัตถุ ทางวัฒนธรรมที่เคยผลิตหรือหาได้ในท้องถิ่นก็หาได้ยากขึ้น เข้าถึงยากขึ้น งานฝีมือ สร้างสรรค์เชิงศิลปะที่เคยมีอยู่มากในท้องถิ่นต่างๆจึงลดปริมาณลงไป ทำให้ ภูมิปัญญา ฝีมือช่างพื้นถิ่น ตลอดจนทักษะในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ และ ทัศนกรรมของท้องถิ่นก็ พลอยเสื่อมถอยลงไป ช่างฝีมือและผู้รู้ ไม่มีโอกาสได้แสดง ฝีมือในการบูรณะ ซ่อมแซม อนุรักษ์งาน ศิลปกรรมที่เคยทำสืบทอดกันมา เพราะไม่มี หน่วยงานหรือสถาบันใดๆให้การรับรองมาตรฐานความรู้ และฝีมือ จึงไม่สามารถใช้ วิชาช่างของตนประกอบอาชีพทำมาหากินเลี้ยงชีพ ฝีมือเชิงช่างพื้นถิ่นจึง เสื่อม และสูญจนยากแก่การฟื้นฟู จากสภาพปัญหาดังกล่าวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฯ ตระหนักใน

ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะทำหน้าที่พิทักษ์รักษา ดูแลและใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นของตน ดังเช่นที่เคยเป็นมาในอดีตจึงได้กำหนดแนวปฏิบัติให้ชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิในการ จัดการทรัพยากรทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นของตนเองได้ ดังที่ ปรากฏใน มาตรา ๔๖ ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่ระบุว่า "บุคคล ซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะ หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น"

นอกจากนี้ ในแนวนโยบายการกระจายอำนาจการบริหารราชการแผ่นดินออกไปสู่องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นระดับต่างๆ ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมมากขึ้นเป็นลำดับ ดังปรากฏใน พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมวด ๒ มาตรา ๑๖ ที่กำหนดให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนให้ท้องถิ่นของตนเอง (๑๑) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม อันดีของท้องถิ่น มาตรา ๑๗ กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (๒๐) การจัดให้มีพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุ และในมาตรา ๒๑ กำหนดว่า บรรดาอำนาจและหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐตามกฎหมายรัฐอาจมอบอำนาจและหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการแทนได้

ในปัจจุบันได้มีกลุ่มประชาชน ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรชุมชนและเครือข่ายชุมชนในท้องถิ่นต่างๆ เริ่มตระหนักถึงปัญหาทรัพยากรทางวัฒนธรรมและโบราณคดีในปัจจุบันได้มีกลุ่มประชาชน ชุมชน องค์กรอนุรักษ์ องค์กรเอกชน และ เครือข่ายชุมชนในท้องถิ่นต่างๆเริ่มตระหนักถึงปัญหาทรัพยากรทางโบราณคดีถูกทำลาย และเห็นว่าปัญหาการจัดการที่ไม่เหมาะสมเกิดขึ้นมากมาย จึงเข้ามา มีบทบาทในการจัดการในรูปแบบและด้วยวิธีการต่างๆมากขึ้น แต่อาจจะยังไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก ทั้งนี้ อาจจะเนื่องมาจากการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมและโบราณคดีเป็นงานที่ดำเนินการโดยภาครัฐ (ฝ่ายเดียว) มาเป็น"ประวัติศาสตร์ถูกทำลายและปัญหาการจัดการที่ไม่เหมาะสม ได้เข้ามามีบทบาทใน การจัดการในระดับต่างๆมากขึ้น มีรูปแบบและวิธีการในการจัดการแตกต่างกัน ออกไป แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากการจัดการทรัพยากรทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีเป็นงานที่ดำเนินการโดยภาครัฐมาเป็นเวลานานมาก อีกทั้งยังคงมีกฎหมายสงวนอำนาจในการบริหารและจัดการไว้ที่ศูนย์การบริหารราชการส่วนกลาง (พ.ร.บ. โบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ /อธิบดีกรมศิลปากร) เท่านั้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นางสุนีย์ ทองจันทร์และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในการบริหารจัดการโบราณสถานโบราณวัตถุและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์:ศึกษากรณีเกาะเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงมีข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว กล่าวคือ กำหนดโทษ ทางแพ่งและทางอาญาสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ทำการ ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2535)และกำหนดโทษเนรเทศสำหรับคนต่างด้าวออกนอกประเทศ ศ ฎาพการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติดังกล่าว และประชาชนมีสิทธิฟ้องพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อศาลปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 9 (3) และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ตามมาตรา 4 ประกอบมาตรา 10 นอกจากนี้ควรตั้งหน่วยงานพิเศษเข้ามาบริหารจัดการมรดกโลก เช่น คณะกรรมการบริหารมรดกของชาติ คณะกรรมการมรดกท้องถิ่นและหน่วยงานมรดกโลก โดย กำหนดอำนาจหน้าที่ให้แก่หน่วยงานพิเศษที่ตั้งขึ้นนั้นอย่างชัดเจนและให้งบประมาณในการบริหาร อย่างเพียงพอและบุคลากรต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญตามหลักสากลโดยมีตัวแทนจากหน่วยงาน ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ ผู้วิจัย ขอเสนอแนะนโยบายในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ สร้างความร่วมมือให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากร งบประมาณเพื่อ รองรับกับแผนกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และผลักดันนโยบายที่ เชื่อมประสานขององค์ความรู้ในหลายๆ ระดับ เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนในการสร้างความเชื่อมั่นและ การเปลี่ยนแปลงทิศทางในการกระจายอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเต็มรูปแบบและ มีความเป็นอิสระในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดี ของท้องถิ่นและของชาติ^๕

ภัทรานิษฐ์ ศุภกิจโกศลและคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง“การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร” ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมของทั้ง 3 จังหวัด ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกอยู่ในระดับน้อยในทุกด้าน โดยประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ในด้านการจัดการพื้นที่ รองลงคือด้านการจัดการทรัพยากรและด้านการปกป้อง ด้านการใช้ ด้านการตลาด ด้านการให้ความรู้ ด้านการศึกษาวิจัย และด้านการเงิน ตามลำดับ ในการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 3 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการสร้างพื้นฐานความรู้ ขั้นที่ 2 ขั้นการนำไปสู่การปฏิบัติ ขั้นที่ 3 ขั้นการปลูกจิตสำนึกเพื่อให้เกิดความรักและหวงแหน การแสวงหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เพิ่มขึ้นสามารถทำได้โดย การนำเครื่องมือการจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) มาใช้ การสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน เพื่อให้เกิดชุมชนปฏิบัติ การเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นเจ้าของที่ดีต่อนักท่องเที่ยว ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือให้คำปรึกษา และสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นแหล่งท่องเที่ยว ส่วนภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ภาคเอกชน และทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นตัวแทนในรูปแบบคณะกรรมการ เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ภายใต้การบริหารจัดการ เพื่อเกิดการบูรณาการร่วมกัน ในพื้นที่แหล่งมรดกโลก และสร้างเครือข่ายความร่วมมือของประชาชนในทุกเพศทุกวัยที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้หลักการบูรณาการที่ชื่อว่า “บวร” ซึ่งได้แก่ บ้าน วัด และโรงเรียน^๖

^๕ นางสุนีย์ ทองจันทร์ และคณะ,ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในการบริหารจัดการ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ : ศึกษากรณีเกาะเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา,(กรุงเทพฯ:สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2556,บทคัดย่อ.

^๖ นางภัทรานิษฐ์ ศุภกิจโกศลและคณะ “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร” , มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต,๒๕๕๔,หน้า บทคัดย่อ.

สุนทรี ลิลา ได้ทำการวิจัยเรื่องกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการต่อต้านและดำรงอยู่ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น "จันเสน" จังหวัดนครสวรรค์ ได้แสดงให้เห็นสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนจันเสนที่ส่งผลในการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์จันเสน รวมทั้งศึกษากระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนจันเสนในการก่อตั้งและดำรงอยู่ของพิพิธภัณฑ์จันเสน ซึ่งเก็บข้อมูลโดยวิธีการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๒๐ คน ผลการวิจัยพบว่า ๑. ชุมชนจันเสนเป็นชุมชนเล็กๆ ที่เคยมีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ เพราะมีการตัดทางรถไฟพาดผ่าน แต่ต่อมาเมื่อมีการตัดถนนผู้คนจึงอพยพไปประกอบอาชีพ ในถิ่นอื่น ชุมชนจันเสนเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ แต่มีการรวมตัวกันทำกิจกรรมต่างๆ ที่วัดจันเสนและมี "หลวงพ่อด" เป็นผู้นำทางความคิดจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน เมื่อมีการค้นพบเมืองโบราณจากภาพถ่ายทางอากาศ จึงมีการขุดค้นอย่างเป็นทางการ จนเมื่อหลวงพ่อดดำริให้ก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น โครงการก่อตั้ง"พิพิธภัณฑ์จันเสน" จึงเกิดขึ้น ๒. ชุมชนจันเสนใช้กระบวนการสื่อสารเป็นกลไกในการสร้างการมีส่วนร่วมกับทั้งภายในกลุ่มชุมชนและภายนอกกลุ่มชุมชน อันได้แก่ นักวิชาการและนักท่องเที่ยว ซึ่งประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการก่อตั้งและดำรงอยู่ของพิพิธภัณฑ์จันเสน มีดังนี้ (๑) การรวบรวมโบราณวัตถุ (๒) เรื่องการจัดการอาคารสถานที่ (๓) การจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์ (๔) การบริหารงานของพิพิธภัณฑ์ (๕) รายรับ - รายจ่ายของพิพิธภัณฑ์(๖) กิจกรรมเสริมของพิพิธภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว พิพิธภัณฑ์จันเสนเป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่ก่อตั้งและดำเนินการเพื่อการดำรงอยู่โดยคนในชุมชนเพื่อชุมชนจันเสน สร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนอย่างครอบคลุม โดยช่วยเสริมสร้างกลุ่มอาชีพและกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนและที่สำคัญ การดำเนินการของพิพิธภัณฑ์ได้สร้างยวมัคคุเทศก์ ซึ่งเป็นสื่อบุคคลรุ่นใหม่เพื่อการดำรงอยู่ของพิพิธภัณฑ์ในอนาคต"

ไพศาล เรียนทัพ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องผลของการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการตั้งถิ่นฐานที่มั่นคงของอาณาจักรไทยในรายวิชา ส ๐๒๘ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนกำแพงเพชรพิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองของนักเรียนที่สอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่สอนด้วยวิธีการบรรยายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05๘

สายันต์ ไพธชาญจิตร ได้กล่าวถึงทรัพยากรวัฒนธรรมว่า หมายถึง ส่วนประกอบของระบบวัฒนธรรมทั้งหมดในสังคมมนุษย์ทั้งที่เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุที่จับต้องมองเห็นได้ และที่เป็นความหมาย ความรู้ ภูมิปัญญา ความเชื่อ กฎระเบียบแบบแผนการปฏิบัติ จินตนาภาพ และความรู้สึกนึกคิด ที่ไม่สามารถจับต้องมองเห็นหรือสัมผัสได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถจัดการให้เกิดประโยชน์แก่การดำรงชีวิตของมนุษย์ในแต่ละชุมชน แต่ละสังคม แต่ละยุคสมัยได้ และทรัพยากรวัฒนธรรมในสังคมปัจจุบัน

^๓ สุนทรี ลิลา,กระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการต่อต้านและดำรงอยู่ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น "จันเสน" จังหวัดนครสวรรค์,วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตนิเทศศาสตร์ (วาทวิทยา)บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๕๔, บทคัดย่อ.

^๔ ไพศาล เรียนทัพ,ผลของการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการตั้งถิ่นฐานที่มั่นคงของอาณาจักรไทยในรายวิชา ส ๐๒๘ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนกำแพงเพชรพิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร,ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน),มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,พ.ศ. ๒๕๕๔,บทคัดย่อ.

ประกอบด้วยสิ่งที่เป็นมรดกสืบทอดมาจากอดีต และสิ่งที่ยังมีการสร้างสรรค์ดัดแปลงขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สอยให้สมประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของสังคมและชุมชน^๙

ทรัพยากรวัฒนธรรมนั้น มีปรากฏในสถานที่ต่างๆ โดยเฉพาะชุมชนในพื้นที่โบราณหรือแหล่งอารยธรรมในอดีต ซึ่งสามารถพบเห็นและศึกษาได้ใน ๓ กลุ่ม คือ

๑. ทรัพยากรทางโบราณคดี (Archaeological Resources)

๒. วัตถุทางชาติพันธุ์ (Ethnographic Material)

๓. ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ที่มีความสัมพันธ์กับทั้งทรัพยากรโบราณคดี และทรัพยากรวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุทางชาติพันธุ์ ซึ่งรวมไปถึงวรรณกรรม ดนตรี การละเล่น การแสดง นิทาน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ ศาสนพิธี พิธีกรรมตามความเชื่อ ภาษา ศิลปะ เป็นต้น

กิตติพงษ์ ล้ออุทัย ได้ทำการวิจัยเรื่องการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : ชุมชนตลาดล่าง ในเขตเมืองเก่าลพบุรี ผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นถึง แนวทางการอนุรักษ์มรดกประเภทชุมชนประวัติศาสตร์ โดยมีชุมชนตลาดล่างในเขตเมืองเก่าลพบุรีเป็นตัวอย่างของการศึกษา และมีเป้าหมายของการอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัด เนื้อหาแสดงให้เห็นถึงคุณค่าความสำคัญและศักยภาพของชุมชนตลาดล่างที่เหมาะสมแก่การรักษาไว้ โดยมีคณะกรรมการชุมชนได้แสดงแนวคิดร่วม งานวิจัยนี้จึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวคิดในการอนุรักษ์ชุมชน โดยศึกษาถึงคุณค่าและความแท้ของสถานที่ที่สำคัญ พร้อมกับเสนอเป็นแนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนา เพื่อให้ชุมชนสามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้นหลังจากการอนุรักษ์แล้ว โดยไม่ให้เกิดการทำลายหรือลดทอนคุณค่าและความแท้ของสถานที่ลง อีกทั้งมุ่งเน้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปโดยความต้องการของชาวชุมชน และส่งเสริมโครงสร้างทางสังคมของชุมชนและบริบทแวดล้อม โดยมุ่งหวังให้ชุมชนสามารถดำเนินไปได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นตัวอย่างในงานวิจัยเรื่องการอนุรักษ์และการพัฒนาแหล่งโบราณคดีในเขตตำบลนครชุมได้เป็นอย่างดี^{๑๐}

๑๐. เอกสารอ้างอิงของโครงการวิจัย

กรมศิลปากร. คู่มือการดูแลรักษาโบราณสถาน. กรุงเทพฯ:สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร, พิมพ์ครั้งที่ ๔, ๒๕๔๘.

กรมศิลปากร. คู่มือถวายเป็นความรู้แก่พระสังฆาธิการในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ:สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, พิมพ์ครั้งที่ ๓, ๒๕๔๔.

กรมศิลปากร. ทฤษฎีและแนวปฏิบัติการอนุรักษ์อนุสรณ์สถานและแหล่งโบราณคดี. เอกสารกองโบราณคดี หมายเลข ๑/๒๕๓๒, ๒๕๓๓

กรมศิลปากร. ประชุมจารึก ภาคที่ ๘ จารึกสุโขทัย. กรุงเทพฯ:กรมศิลปากร, ๒๕๔๘.

^๙ สายันต์ ไพรชาญจิตร์, กระบวนการโบราณคดีชุมชน การวิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน, ๒๕๔๘, น.๒๐.

^{๑๐} กิตติพงษ์ ล้ออุทัย, การอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : ชุมชนตลาดล่าง ในเขตเมืองเก่าลพบุรี, หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บพคัตย.

กรมศิลปากร.พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕ พร้อมด้วยระเบียบ ประกาศ และคำสั่งที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ:กลุ่มงานนิติการสำนักงานเลขาธิการกรมศิลปากร, ๒๕๔๑.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมงคลเฉลิมพระ-ชนมพรรษา ๖ รอบ. วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญาจังหวัดกำแพงเพชร. กรุงเทพฯ:คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔.

โครงการศูนย์สโโขทัยศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สารานุกรมสุโขทัยศึกษา (เล่ม ๑ ก-ป). กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๙.

ชุมพล ควงวงศ์ และคณะ. การอนุรักษ์มรดกไทย. กรุงเทพฯ:อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๙.

ไพศาล เรียนทัพ.ผลของการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการตั้งถิ่นฐานที่มั่นคงของอาณาจักรไทยในรายวิชา ส ๐๒๘ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนกำแพงเพชรพิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร.ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน),มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.พ.ศ.๒๕๔๔.

ภัทรานิชรุฑ์ ศุภกิจโกศลและคณะ “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก กรณีอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร”,มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต,๒๕๕๔มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว,พระบาทสมเด็จพระ. เทียวเมืองพระร่วง. กรุงเทพฯ:องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๒๖.

วสันต์ เทพสุริยานนท์. หนงราชวัตร : ชุมชนร่วมรัฐในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งโบราณคดี. กรุงเทพฯ:เครือข่ายมรดกศิลปวัฒนธรรมहनงราชวัตร สำนักศิลปากรที่ ๒ สุพรรณบุรี กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๔.

ศรีศักร วัลลิโภดม. คันทาอดีตของเมืองโบราณ. กรุงเทพฯ:เมืองโบราณ, ๒๕๓๘.

สายันต์ ไพรชาญจิตร. กระบวนการโบราณคดีชุมชน การวิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน. กรุงเทพฯ:สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘.

สุนีย์ ทองจันทร์ และคณะ,ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในการบริหารจัดการ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ : ศึกษากรณีเกาะเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา,(กรุงเทพฯ:สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา), ๒๕๕๖

๑๑. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เช่น การเผยแพร่ในวารสาร จดลิตธิ์บัตร ฯลฯ และหน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. ได้ศึกษากระบวนการจัดการแหล่งโบราณคดีเชิงพุทธจังหวัดนครสวรรค์
๒. ได้พัฒนาเครือข่ายการจัดการแหล่งโบราณคดีเชิงพุทธจังหวัดนครสวรรค์
๓. ได้วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาแหล่งโบราณคดีเชิงพุทธกับการท่องเที่ยวจังหวัดนครสวรรค์

๑๒. แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

๑. ดำเนินการถ่ายทอดให้กับนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนในจังหวัดนครสวรรค์ ให้เกิดความตระหนักในกระบวนการจัดการแหล่งโบราณคดีเชิงพุทธ
๒. ดำเนินการพัฒนาเครือข่ายการจัดการแหล่งโบราณคดีเชิงพุทธให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนในจังหวัดนครสวรรค์
๓. พัฒนาแหล่งโบราณคดีเชิงพุทธกับการท่องเที่ยว

๑๓. วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

โครงการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยทั้งในเชิงเอกสารและการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑. การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการแหล่งโบราณคดีในจังหวัดนครสวรรค์ จากหนังสือ งานวรรณกรรม งานวิจัย

13. วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Action Research) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ

1. ขั้นเตรียมการ “ประสานพื้นที่”
  - 1.1 การคัดเลือกชุมชน
  - 1.2 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน
2. ขั้นลงมือวิจัย “ใส่ใจกระบวนการชุมชน”
  - 2.1 การศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน
  - 2.2 การร่วมกำหนดปัญหา
  - 2.3 การร่วมออกแบบการวิจัย
  - 2.4 ขั้นร่วมวิเคราะห์ข้อมูล
  - 2.5 การนำเสนอเพื่อตรวจสอบความถูกต้องต่อชุมชน
3. ขั้นพัฒนา “มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน”
  - 3.1 กำหนดโครง/แนวทางเพื่อแก้ปัญหา
  - 3.2 ปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้
  - 3.3 ติดตามประเมินผลและพัฒนา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

คัดเลือกจากประชากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ชุมชนโบราณคดี

แกนนำพระสงฆ์	๑๓	รูป
ตัวแทนผู้นำชุมชน	๒๔	คน
เครือข่ายการจัดการ	๒๔	คน
ตัวแทนนักท่องเที่ยว	๑๒๐	คน
ตัวแทนภาคธุรกิจ	๔๘	คน
ตัวแทนประชาชนในชุมชนรอบพื้นที่โบราณคดี	๒๔	คน
รวม	๒๕๓	รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วย

- ๑) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา รวมถึงสรุปทริเียนหลังจากทดลองใช้วิธีการแก้ปัญหา ในประเด็นการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเชิงพุทธ และการคงอยู่ในพื้นที่โบราณคดีและแนวทางการส่งเสริมการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเชิงพุทธในการอนุรักษ์โบราณคดี
- ๒) แบบสัมภาษณ์ การจัดการชุมชนรอบพื้นที่โบราณคดี และเครือข่ายการจัดการในประเด็นรูปการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเชิงพุทธ และการคงอยู่ในพื้นที่โบราณคดี
- ๓) จัดเวทีคืนข้อมูลและการประชุมเชิงปฏิบัติการ ในการจัดทำแผนการส่งเสริมการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การจำแนกหรือพิจารณาปัญหาที่ประสงค์จะศึกษา คณะนักวิจัยร่วมกับชุมชน ศึกษารายละเอียดของปัญหาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในพื้นที่มรดกโลกอย่างชัดเจน ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น การวิเคราะห์สภาพของปัญหา (Thematic concern) พิจารณาให้ครบ 4 องค์ประกอบต่อไปนี้เป็น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ชุมชนรอบพื้นที่ เครือข่ายการจัดการ องค์ความรู้
2. คณะนักวิจัยร่วมกับชุมชนและเครือข่ายการจัดการ ร่วมกันเลือกปัญหาสำคัญที่เป็นสาระควรแก่การศึกษาวิจัย เลือกโดยอาศัยทฤษฎีมาร่วม พิจารณา ลักษณะของปัญหา แล้วสร้างสมมติฐาน (Hypothesis) ของการวิจัยในรูปแบบของข้อความต้องการที่จะประเมินที่แสดงความสัมพันธ์ของปัญหา กับหลักการ หรือกับทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น
3. สร้างเครื่องมือดำเนินการวิจัยที่จะช่วยให้ได้คำตอบของปัญหาตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เครื่องมือที่ใช้จะมี 2 ลักษณะคือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติซึ่งมีการบูรณาการหลักพุทธธรรม และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์
4. บันทึกเหตุการณ์อย่างละเอียดในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ทั้งส่วนที่เป็นความก้าวหน้าและ เป็นอุปสรรคตามวงจรของการปฏิบัติการ คือ ในขั้นตอนของ วางแผนงาน การปฏิบัติการ การสังเกต และการสะท้อนการปฏิบัติการ เก็บสะสมข้อบันทึกไว้เพื่อใช้ในการปรับปรุงวงจร ปฏิบัติการต่อไป และ เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์หาคำตอบของสมมติฐาน
5. คณะนักวิจัยร่วมกับชุมชนและเครือข่ายการจัดการร่วมกัน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ด้านต่างๆของข้อมูลที่รวบรวมไว้ ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและ ข้อมูลเชิงคุณภาพ แสดงรายละเอียด อธิบายสถานการณ์ จัดหมวดหมู่และแยกประเภทของกลุ่ม ข้อมูลตามหัวข้อที่เหมาะสมเปรียบเทียบข้อ แตกต่าง และคล้ายคลึงของข้อมูล แต่ละประเภทโดย วิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้ง
6. คณะนักวิจัยร่วมกับชุมชนและเครือข่ายการจัดการ ตรวจสอบข้อมูลที่ได้ เพื่อสรุปหาคำตอบที่เป็นสาเหตุ ผลและวิธีแก้ปัญหานั้นตามวัตถุประสงค์ กำหนดไว้และจะก่อประโยชน์สูงสุดโดยสรุปประมวลเป็นหลักการ (principle) หรือรูปแบบ (model) หรือแผนงาน(plan)ของการปฏิบัติการ ทั้งนี้ อาศัยหลักตรรกวิทยาโดยวิธีอุปนัย (inductive) และความรู้เชิงทฤษฎี

Am 5

๑๔. ระยะเวลาทำการวิจัย และแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย

ระยะเวลาการดำเนินการตามวัตถุประสงค์โครงการ กระบวนการจัดการและพัฒนาแหล่งโบราณคดีเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดนครสวรรค์ โดยมีระยะเวลาและแผนงาน/กิจกรรม ดังนี้

แผนงาน/กิจกรรม	๑-๒	๓-๔	๕-๖	๗-๘	๙-๑๐	๑๑-๑๒
๑. ประชุมที่ปรึกษาและคณะนักวิจัย	—					
๒. ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง		—				
๓. สร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ			—			
๔. เพื่อสำรวจแหล่งโบราณสถานโบราณคดีและประวัติความเป็นมา ศึกษา ค้นคว้า สัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการจัดการแหล่งโบราณคดี โดยการจดบันทึก บันทึกเสียง บันทึกวีดิทัศน์				—		
๕. รวบรวมข้อมูลและจัดทำ - วีดิทัศน์ - เอกสารเป็นรูปเล่มครบทุกรายละเอียดของกระบวนการจัดการแหล่งโบราณคดี - วีซีดี - โปรแกรมนำเสนอผ่านโปรเจคเตอร์					—	
๖. ดำเนินการพัฒนาเครือข่ายการจัดการแหล่งโบราณคดีเชิงพุทธโดยจัดนิทรรศการ ๑) เตรียมสถานที่ เวที โปรเจคเตอร์ ดอกไม้ประดับ โพรเทียม ฉาก ๒) แจกเอกสาร ๓) แจกแผ่นซีดี ๔) โปรแกรมนำเสนอผ่านโปรเจคเตอร์						—
๗. สรุป วิเคราะห์ นำเสนอรายงานผลการวิจัย						—

๑๕. ปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัย (อุปกรณ์การวิจัย, โครงสร้างพื้นฐาน ฯลฯ)

๑. แหล่งโบราณคดีและวัดที่เข้าร่วมโครงการ มีความพร้อมในการจัดการ การศึกษาวิจัย มีห้องประชุมและทำงานพร้อมอุปกรณ์การทำงาน คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ เครื่องมือดำเนินการ
๒. มีพิพิธภัณฑ์จันเสน อำเภอตาคลี และแหล่งโบราณคดีอื่นๆในจังหวัดนครสวรรค์
๓. มีอุปกรณ์เครื่องมือ และสื่อการนำเสนอประกอบการวิจัย ได้แก่ กล้องวีดิทัศน์ กล้องบันทึกภาพ เครื่องบันทึกเสียง มีเครือข่ายพระสงฆ์และการสนับสนุนจากท้องถิ่น
๔. ชุมชน บุคลากร คณาจารย์มีความพร้อมและสามารถประสานงานวิจัยต่างๆ ได้

๑๖. งบประมาณของโครงการวิจัย ๑๕๐,๐๐๐ บาท

๑๖.๑ รายละเอียดงบประมาณบริหารโครงการวิจัย จำแนกตามงบประมาณประเภทต่าง ๆ

รายการ	จำนวนเงิน
๑. งบบุคลากร (ถ้ามี) (ให้เขียนเฉพาะรายการที่มี)	
๑.๑ ผู้ช่วยนักวิจัย - ค่าจ้างชั่วคราว ปริญญาตรี จำนวน ๑ คน ๖ เดือน (๑ x ๖ x ๑๐,๐๐๐)	๖๐,๐๐๐
รวม	๖๐,๐๐๐
๒. งบดำเนินงาน (ให้เขียนเฉพาะรายการที่มี)	
๒.๑ ค่าตอบแทน	
๒.๑.๑ ค่าตอบแทนคณะวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย	๒๐,๐๐๐
๒.๑.๒ ค่าตอบแทนทำงานล่วงเวลา	๑๕,๙๒๐
๒.๑.๓ ค่าตอบแทนอื่นๆ เช่น การสัมภาษณ์ผู้บริหาร พระสงฆ์ ประชาชน	๗,๐๘๐
รวม	๓๒,๐๐๐
๒.๒ ค่าใช้สอย เช่น	
๑) ใช้จ่ายในการเดินทาง	๑๐,๐๐๐
๒) ค่าจ้างเหมาบริการ	๕,๐๐๐
๓) ค่าใช้จ่ายในการประชุมชี้แจง จัดสัมมนาพัฒนาเครือข่าย	๑๐,๐๐๐
๔) ค่าจัดทำเล่มรายงานความก้าวหน้าและรายงานฉบับสมบูรณ์	๕,๐๐๐
๕) ค่าใช้สอยอื่นๆ ค่าติดต่อประสาน ค่าไปรษณีย์ ค่าทำเนียบการเงิน	๘,๐๐๐
๖) ค่าถ่ายทำบันทึกวีดิทัศน์	๕,๐๐๐
๗) ค่าวัสดุตีเผยแพร่	๓,๕๐๐
รวม	๔๖,๕๐๐
๒.๓ ค่าจัดเตรียมงานนิทรรศการ	
๑) ฉาก	๔,๐๐๐
๒) ดอกไม้	๔,๐๐๐
๓) ป้ายนิทรรศการ	๓,๕๐๐
รวม	๑๑,๕๐๐
รวมงบประมาณ (หนึ่งแสนห้าหมื่นบาทถ้วน)	๑๕๐,๐๐๐

๑๖.๒ รายละเอียดงบประมาณการวิจัย จำแนกตามงบประมาณประเภทต่างๆ ที่เสนอขอในแต่ละปี

๑๖.๓ งบประมาณการวิจัยที่ได้รับจัดสรรในแต่ละปีที่ผ่านมา

- ปีงบประมาณ ๒๕๕๙ จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๑๗. ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้ทราบกระบวนการจัดการแหล่งโบราณคดีเชิงพุทธจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และเผยแพร่

๒. ได้พัฒนาเครือข่ายการจัดการแหล่งโบราณคดีเชิงพุทธจังหวัดนครสวรรค์

๓. ได้วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาแหล่งโบราณคดีเชิงพุทธกับการท่องเที่ยวจังหวัดนครสวรรค์ และชุมชน วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ในกิจกรรมการเรียนการสอน และการรักษา ส่งเสริม และคุ้มครองภูมิปัญญา แหล่งโบราณคดี

๑๘. โครงการวิจัยปีต่อไป

-งบประมาณปี ๒๕๖๐ จำนวน ๑๕๐,๐๐๐ บาท

๑๙. คำชี้แจงอื่น ๆ (ถ้ามี)

20. ลงลายมือชื่อ หัวหน้าโครงการวิจัย พร้อมวัน เดือน ปี

ลงชื่อ.....

(ดร.ศิริโรจน์ นามเสนา)

หัวหน้าโครงการวิจัย

๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๙

ส่วน ค. ประวัติผู้วิจัย

๑. ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) ดร.ศิริโรจน์ นามสกุล นามเสนา

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Dr.Sirot Namsena

๒. เลขหมายบัตรประชาชน 3 6003 00528 638

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำสาขาวิชาพระพุทธศาสนา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

๔. หน่วยงานและสถานที่ติดต่อ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ 999 หมู่ที่ 6 ตำบลนครสวรรค์ออก
อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000
โทรศัพท์ 087-8486661

๕. ประวัติการศึกษา

(1) พ.ศ.2543 สอบได้ น.ธ.เอก วัดนครสวรรค์ อำเภอเมืองนครสวรรค์
สำนักเรียนคณะจังหวัดนครสวรรค์

(2) พ.ศ.2546 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.)
,เอกพระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- (3) พ.ศ.2549 วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(กศ.ม.เอกการบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยนเรศวร
พิษณุโลก
- (4) พ.ศ.2548 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
(พธ.ด.พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ สาขาวิชา ศิลปะและวัฒนธรรม
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ
- 1.พ.ศ.2557 งานวิจัยในประเทศ เรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมนักเรียนภายใต้กรอบ
โครงการธรรมสัง្រพัฒนาจิตวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์”
- 2.พ.ศ.2558 งานวิจัยในประเทศ เรื่อง “รูปแบบการอนุรักษ์บึงบอระเพ็ดตามพุทธ
จริยธรรม”

ส่วน ค. ประวัติผู้ช่วยผู้วิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) ดร.สินศึก นามสกุล มุงคุณ
ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Dr.Sinsuek Mongkhun
2. เลขหมายบัตรประชาชน 3 4715 00141 098
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาต่างประเทศ
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
4. หน่วยงานและสถานที่ติดต่อ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ 999 หมู่ที่ 6 ตำบลนครสวรรค์
ออก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000 โทรศัพท์มือถือ 080-1170802
5. ประวัติการศึกษา
  - (1) พ.ศ.2538 สอบได้ ป.ธ.6 วัดราชบูรณะ สำนักเรียนวัดราชบูรณะ
กรุงเทพมหานคร
  - (2) พ.ศ.2542 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
  - (3) พ.ศ.2547 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต(กศ.ม.)
มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร
  - (4) พ.ศ.2557 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต(พธ.ด.)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ สาขาวิชา ภาษาต่างประเทศ
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ส่วน ค. ประวัติผู้ช่วยผู้วิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นายทวีศักดิ์ ชูมา
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr. Thaweesak Chooma
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3600800732366
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำสำนักวิชาสหวิทยาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหิดล
4. หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก
หน่วยงาน: วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหิดล เลขที่ 401 หมู่ 5 ตำบล
เขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ รหัสไปรษณีย์ 60130 โทรศัพท์: 08-69004492
5. ประวัติการศึกษา
  - (1) พ.ศ.2538 สอบได้ ป.ธ.6 วัดมหาธาตุฯ สำนักเรียนวัดมหาธาตุยุวราช
รังสฤษฎ์ กรุงเทพมหานคร
  - (2) พ.ศ.2542 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.,เอก
ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
  - (3) พ.ศ.2544 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท (ภาษาอังกฤษ) University of
Mysore, India.
  - (4) พ.ศ.2554 ปัจจุบันกำลังศึกษาปริญญาเอก (หลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษ)
มหาวิทยาลัยศิลปากร
6. สาขาที่มีความชำนาญพิเศษ
  - Communicative Strategies (CSs)
  - Language Learning Strategies (LLS)
  - Second Language Acquisition (SLA)
  - Curriculum Development and Instructional Design (C&I)
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ
  - 7.1 ผลงานตีพิมพ์วารสารวิชาการและการประชุมวิชาการ
    - (1.) Chooma, T. (2013) The Influence of Task-based Language Teaching (TBLT) for English Reading Comprehension on Ability of Thai Undergraduate Students. Proceedings of 24th International Conference on Society for Information Technology and Teacher Education. 25-29 March, New Orleans, USA. pp. 3479-3481.
    - (2.) Srikote S., Chooma T. (2014) "Developing the Text Content as Multimedia Computer Lesson of the Basic English Subject for the First Year Monk Students, MCU, Loei Buddhist College." *Langlit*, an International Peer-Reviewed Open Access Journal, Vol. 1 Issue - 1, 10- 17 Aug.
    - (3.) Srikote S., Chooma T. (2014) The effects of English teaching and learning strategies in relation to reading ability among Buddhist high school students in Thailand. Proceedings of TEFL Shanghai, October 25
    - (4.) Nareerak P., Chooma T. (2014) Analysis of Non-literal Meaning in Micheal Learns to Rock's Ultimate Collection: 15th Anniversary Edition. *Phikun Journal*, Vol. 12 No. 2 July-December.

Handwritten signature and initials in the bottom right corner of the page.

(5.) Chooma T., Moongkun S., Unyo S. (2015). The influence of oral communication strategies use of Buddhist monksin ASEAN countries. Proceedings of 12th United Nations Day of Vesak 2015 Buddhism and World Crisis 27-29 May.

(6.) Chooma T., Bulsathaporn A., Nareerak P. (2015) A Study of Oral Communication Strategies Used by Environmental Health Students. National and International Research Conference 2015: NIRC 2015. 23 January.

Other Publications: (Thai)

(1.) ทวีศักดิ์ ชูมา (2546) ฟุต ฟิต ฟอ ไฟ ในสำนักงาน (Secretarial English) วารสาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (ISSN 2351-0889)

(2.) ทวีศักดิ์ ชูมา (2552) หนังสือนิทาน สวัสดิ์ศรีรับ สวัสดิ์ค๊ะ, สำนักพิมพ์ รัตมี แฟมิลี่, หจก. ประชาอุทิศ พุ่งครุ กรุงเทพฯ Copyright.

Handwritten signature and initials in the bottom right corner of the page.

